

גמרא סדורה

מסכת חולין

פרק ד' - "אותו ואת בנו"

לימוד פרק זה מוקדש לעילוי נשמת
אדם היקר באנשים יהודה פרסלר ז"ל
נושא בעול עם חבירו
מסתכל בעין טובה על הזולת
תמיד משמח את הסובב
תנצב"ה
י"א שבט תשע"ט

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דואר ליה vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודיך" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרת רווח.

י"ט טבת תשע"ט

מסכת חולין פרק ד' - "בְּהֵמָה הַמְקֻשָּׁה לִילָד"

1. סח, א-ב

מתניתין

בְּהֵמָה הַמְקֻשָּׁה לִילָד:

וְהוֹצִיא הָעוֹבֵר אֶת יָדוֹ וְהִחְזִירוֹ - מוֹתֵר בְּאֲכִילָה.

הוֹצִיא אֶת רֵאשׁוֹ אֶף עַל פִּי שֶׁהִחְזִירוֹ - הֵרִי זֶה בְּיָלֹד.

חוֹתֵךְ מְעוֹבֵר שְׁבַמְעִיהָ - מוֹתֵר בְּאֲכִילָה.

מִן הַטְּחוּל וּמִן הַכְּלִיּוֹת - אֲסוּר בְּאֲכִילָה.

זֶה הַכֹּלל:

דָּבַר שְׁגוּפָה - אֲסוּר,

וְשֵׁאִינָה גּוּפָה - מוֹתֵר.

גמרא

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב:

וְאָבֵר עֲצָמוֹ - אֲסוּר.

מאי טעמא?

דאָמַר קָרָא: "וּבִשְׂרָ בִשְׂדֵה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ"²⁷¹ (שמות כב, ל) -

כִּיּוֹן שֶׁיֵּצֵא בְּשֵׂר חוּץ לְמַחֲצֵתוֹ - נֶאֱסַר.

תָּנִן:

"בְּהֵמָה הַמְקֻשָּׁה לִילָד וְהוֹצִיא הָעוֹבֵר אֶת יָדוֹ וְהִחְזִירוֹ - מוֹתֵר בְּאֲכִילָה."

מאי לאו אאָבֵר.

לא, אָעוֹבֵר.

אי אָעוֹבֵר מאי אִירֵא "הִחְזִירוֹ" אָפִילוּ לא הִחְזִירוֹ נְמִי!

הוא הדין אף על גב דלא הִחְזִירוֹ,

וְאִירֵדִי דְקָא בְּעֵי מִיתְנָא סִיפָא: "הוֹצִיא אֶת רֵאשׁוֹ,

אֶף עַל פִּי שֶׁהִחְזִירוֹ - הֵרִי זֶה בְּיָלֹד,"

תָּנָא נְמִי רִישָׁא: "הִחְזִירוֹ".

וְסִיפָא מאי קְמַשְׁמַע לָן?

דְּכִיּוֹן דְּיֵצֵא רֵאשׁוֹ הוּיָא לָהּ 'לִידָה'.

תָּנִינָא!

"אִיזְהוּ 'בְּכוֹר' לְנַחֲלָה, וְאִינוּ 'בְּכוֹר' לְכַהֲנִים?

הֵבֵא אַחַר נְפֻלִים אֶף עַל פִּי שֶׁיֵּצֵא רֵאשׁוֹ חֵי,

אוּ בֶן תִּשְׁעָ שֶׁיֵּצֵא רֵאשׁוֹ מֵת" (בכורות מו.).

טַעְמָא ד'רֵאשׁוֹ מֵת',

הָא - 'רֵאשׁוֹ חֵי' - הֵבֵא אַחֲרָיו בְּכוֹר לְנַחֲלָה נְמִי לֹא הוּי!

וְכִי תִימָא: אֲשַׁמְעִינּוּ בְּאֲדָם, וְקָא מְשַׁמַּע לָן בְּבַהֲמָה,

דְּאֲדָם מְבַהֲמָה לֹא יְלִיף,

דְּאִין פְּרוּזְדוֹר לְבַהֲמָה,

וּבַהֲמָה מְאָדָם - לֹא יִלְפָא,

דְּחֻשִׁיב פְּרִצוּף פָּנִים דִּידֵיהּ -

הָא נְמִי תָּנִינָא:

"שְׁלִיא שֶׁיֵּצֵאתָ מִקְצָתָהּ - אֲסוּרָה בְּאֲכִילָה,

בְּסִימָן וְלֹד בְּאִשָּׁה - כֹּף סִימָן וְלֹד בְּבַהֲמָה" (חולין עז.).!

אי אָמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא: "הִחְזִירוֹ" דְּרִישָׁא דְּקוּא - תָּנָא סִיפָא אָטוּ רִישָׁא.

רס"י

מתני'

בהמה המקשה לילד. בשעת שחיטה:

והחזירו. קודם שחיטה:

מוֹתֵר בְּאֲכִילָה. ובגמרא מפרש מאן מותר:

הֵרִי זֶה כִּילוּד. ותו לא מהניא ליה שחיטת

אמו וצריך שחיטה לעצמו אם נמצא חי

ואם נמצא מת הרי הוא כנבלה:

חוֹתֵךְ מְעוֹבֵר שְׁבַמְעִיהָ. והניח החתיכה

בתוכה:

מוֹתֵר. בשחיטתה כדילף בגמרא מכל

בבהמה תאכלו:

מִן הַטְּחוּל וּמִן הַכְּלִיּוֹת. של בהמה עצמה:

אֲסוּר בְּאֲכִילָה. ואע"פ שהניחו בבהמה לא

הותר בשחיטתה להכי נקט טחול וכליות

משום דמידי דלא מיטרפא הוא:

גמ'

ואבר עצמו אסור. באכילה מאחר שיצא

ממחיצתו קודם שחיטה ואע"פ שהחזירה

קודם לכן:

וּבִשְׂרָ בִשְׂדֵה. כלומר חוץ למחיצתו דהיינו

לאויר שרחם זה הוה ליה מחיצה להתירו

בשחיטה וכיון שיצא הרי הוא כטרפה ולא

תאכלו וכל מי שיש לו מחיצה ויצא כגון

בשר קדשים שיצאו נמי מהאי קרא נפקא

לן (מכות דף יח.):

לֹא אָעוֹבֵר. ואשמועינן דמשום יד לא הוי

כילוד:

אִפִּי לֹא הִחְזִירוֹ נְמִי. דעובר נפקא לן לקמן

מבהמה בבהמה אותה תאכלו:

וְסִיפָא. גופה מאי קמ"ל דקאמרת רישא

תני משום סיפא:

בְּכוֹר לְנַחֲלָה. בעינן ולד שיהא ראוי לחיות

ואי לא ראוי לחיות לא מפקע את הבא

אחריו מליטול פי שנים דכתיב (דברים כא)

ראשית אונו מי שלבו דוה עליו יצא ולד

שאינו של קיימא שאין לב אביו דוה על

מותו אבל מפדיון הבכור פוטר הוא את

הבא אחריו שהרי זה פטר את הרחם:

נִפְל. שלא כלו חדשיו:

אֵע"פ שִׁיֵּצֵא רֵאשׁוֹ חֵי. והחזירו ויצא אחיו

שכלו חדשיו אין לידת הראשון מפקעתו

מלהיות בכור לנחלה שאפילו נולד הנפל

כולו אינו מפקיע את הבא אחריו שאין לבו

דוה עליו וכל שכן אם יצא ראשו מת והאי

דנקט ראשו משום בכור לכהן נקט ליה

וביציאת ראשו הוי ילוד ופוטר את אחיו

מבכור לכהן:

או. הבא אחר בן תשעה אפי' יצא ראשו של

ראשון מת הויא לידת הראשון לידה ואין

הבא אחריו בכור לכהן אבל הבא אחר בן

תשעה שיצא ראשו חי בכור לנחלה נמי לא

הוי אלמא ראש הויא לידה:

וְכִי תִימָא אֲשַׁמְעִינּוּ בְּאֲדָם. דביציאת ראשו

הוי כילוד והדר אשמועי' בבהמה דאדם

מבהמה לא יליף דבהמה לית לה פרוזדור

לפני בית הרחם שלה וגלוי הוא ומכיון

שהראש יוצא לידתו ניכרת אבל אשה אין

רחמה בגלוי שהירכים הוו לה כעין פרוזדור

ואין יציאת הולד ניכרת יפה עד שיצא רובו:

הָא נְמִי תָּנִינָא. בבהמה נמי תנינא

במתניתין בפירקין דראש הוי לידה דקתני

שליא שיצתה מקצתה אסורה באכילה

אפילו מה שהיה בפנים בשעת שחיטה לפי

שהשליא סימן ולד באשה וסימן ולד

בבהמה וחיישינן דלמא בההיא מקצת

דנפיק יצא הראש והוי כילוד הלכך כולה

אסורה דשדינן לה בתר רישא אלמא ראשו

תנן דהוי לידה וסיפא דקתני החזירו לא

אצטריך:

א"א בְּשִׁלְמָא הִחְזִירוֹ דְּרִישָׁא דְּקוּא.

ולמישרי אבר גופיה איכא לתרוצי סיפא

דתני החזירו משום רישא אלא אי אמרת

מוֹתֵר דְּרִישָׁא אָעוֹבֵר קָאִי אַבְל אָבֵר אֲסוּר

דחזרה לא מהני אמאי נקט החזירו:

²⁷¹ וְאִנְשֵׁי קִדְשׁ תְּהִיּוּ לִי וּבִשְׂרָ בִשְׂדֵה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ לְקַלְבַּ תְּשַׁלְּכוּן אֹתוֹ

אַלָּא אִי אַמְרַת: לֹא דְרִישָׁא דְוָקָא,
וְלֹא דְסִיפָא דְוָקָא - לְמָה לִּיה לְמַתְנִייה כְּלָל!

לֹא! לְעוֹלָם אַעוּבְר,
וְכִדְאָמַר רַב נַחְמָן בְּרִי יִצְחָק:
לֹא נִצְרְכָה אֱלָא לְמָקוּם חֲתָדָּה,
הֲכָא נִמְי לֹא נִצְרְכָה אֱלָא לְמָקוּם חֲתָדָּה.

תָּא שְׁמַע:

"בְּהֵמָה הַמְקֻשָּׁה לֵילִד:
הוֹצִיא עוֹבֵד אֶת יְדוֹ, וְהַחֲזִירָהּ, וְאַחַר כֵּן שָׁחַט אֶת אִמּוֹ - מוֹתֵר בְּאַבְיֵלָה.
שָׁחַט אֶת אִמּוֹ, וְאַחַר כֵּן הַחֲזִירָהּ - אֲסוּר בְּאַבְיֵלָה.

הוֹצִיא אֶת יְדוֹ וְחֲתָנוּ, וְאַחַר כֵּן שָׁחַט אֶת אִמּוֹ: שְׁבַחוּן - טַמְאָה,
וְאַסוּר.

וְשִׁבְפָּנִים - טְהוֹר,
וּמוֹתֵר.

ס,ב, שָׁחַט אֶת אִמּוֹ וְאַחַר כֵּן חֲתָנוּ - אֲ הַבְּשָׂר מִגַּע וּבְלָה,
דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וְחֲכָמִים אוֹמְרִים:

מִגַּע טְרֵפָה שְׁחוּטָה."

קָתַנִּי מִיְהָא רִישָׁא: "הוֹצִיא עוֹבֵד אֶת יְדוֹ וְהַחֲזִירָהּ,

וְאַחַר כֵּן שָׁחַט אֶת אִמּוֹ - מוֹתֵר בְּאַבְיֵלָה."

מֵאִי לָאוּ אֲאָבְר!

לֹא! אַעוּבְר.

אִי "אַעוּבְר" - אִימָא סִיפָא: "שָׁחַט אֶת אִמּוֹ וְאַחַר כֵּן הַחֲזִירוּ - אֲסוּר בְּאַבְיֵלָה",
וְאִי עוֹבֵר - אִמְאִי אֲסוּר!

כִּדְאָמַר רַב נַחְמָן בְּרִי יִצְחָק:
לֹא נִצְרְכָה אֱלָא לְמָקוּם חֲתָדָּה,
הֲכָא נִמְי לֹא נִצְרְכָה אֱלָא לְמָקוּם חֲתָדָּה.

אִינִי, וְהָא כִּי אַתָּא אַבְיָמִי מִבֵּי חוּזָאִי,
אַתָּא, וְאִינִי מִתְנִיתָא בְּיָדֵיהּ:

"פְּרִסָּה"²⁷² (דְּבָרִים יד, ו) הַחֲזִיר - אֲכוּל,

"פְּרִסוֹת" הַחֲזִיר - אֲכוּל."

מֵאִי לָאוּ הַחֲזִיר פְּרִסָּה - אֲכוּל פְּרִסָּה.

לֹא! הַחֲזִיר פְּרִסָּה אֲכוּל עוֹבֵר.

אִי עוֹבֵר - מֵאִי אִירָא "הַחֲזִיר" אֲפִילוּ לֹא הַחֲזִיר נִמְי!

אָמַר רַב נַחְמָן בְּרִי יִצְחָק:
לֹא נִצְרְכָה אֱלָא לְמָקוּם חֲתָדָּה.

וְהָא תְּרִי קְרָאִי קָא נְסִיב לָהּ,
מֵאִי לָאוּ חֲד - לְאָבְר,

וְחֲד - לְמָקוּם חֲתָדָּה!

לֹא! חֲד - לְמָקוּם חֲתָדָּה,

וְחֲד - לְקְלוּט בְּמַעֵי פְּרָה,

וְאֵלִיבָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן.

רַבִּי

לְעוֹלָם. מוֹתֵר דְקַתְנִי אַעוּבְר
וְדַקְשִׁיא לְךָ חוּזְרָה מֵאִי אַהֲנִי
לְמָקוּם חֲתָדָּה מֵהֲנִיא דָאֵם לֹא
הַחֲזִיר צְרִיךְ לְהִנִּיחַ מִמָּה שְׁבַפְנִים
לְצַד הַחֲזִירוֹ וְלַחֲתוּכּוּ שְׁמָקוּם
הַחֲתָדָּה הַבְּדִלַת הַחֲזִירוֹ וְהַפְּנִימִי
אֲסוּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹמֵד עַל שֵׁפֶת
הַרְחָס וְלֹא קְרִינָא בֵּיה בַּהֲמָה
בְּבַהֲמָה דְלָאוּ בְּתוּכָה הוּא אֲבַל
הַחֲזִירוֹ אִי צְרִיכָה לְחֲתוּךְ לְצַד פְּנִים
אֲלֵא מִצְמָצֵם וְחוּתָדָּה וּמָקוּם חֲתָדָּה
מוֹתֵר דְקְרִינָא בֵּיה בַּהֲמָה
בְּבַהֲמָה וּמְשוּם בְּשַׂר בְּשֵׁדָה לִיכָא
דְהָא לֹא יֵצֵא מִמְחִיצָתוֹ וְהָא דְרַב
נַחְמָן לְקַמֵּן:

שְׁבַחוּן טַמְאָה. דִּילְפִינָן בַּהֲעוּר
וְהַרוּטָב (לְקַמֵּן דְף כַּח:). שְׁאֲבַר
מִן הַחִי מִטַּמְאָה כְּאֲבַר מִן הַנְּבֵלָה
מוֹכִי יָמוֹת מִן הַבַּהֲמָה:

שְׁבַפְנִים טְהוֹר. שְׁמַחִיִּים לֹא קָבַל
טוֹמְאָת אוֹכְלִין:

הַבְּשָׂר. כָּל הַעוֹבֵר וְהַבַּהֲמָה נִגְעוּ
בְּאֲבַר טַמְאִין:

מִגַּע טְרֵפָה שְׁחוּטָה. שְׁאֲבַר
הַיּוֹצֵא עֵדִינָן הוּא מַחוּבֵר בְּשַׁעַת
שְׁחִיטָה אַעִי"פ שְׁאִין שְׁחִיטָה
מִתִּירָתָהּ בְּאֲכִילָה מִטְהַרְתָּהּ
מִיָּדֵי נְבִילָה כְּטֵרֶפֶה שְׁחִיטָתָהּ
מִטְהַרְתָּהּ וְטַעֲמִיּוֹהּ מִפְּרִשׁ
בְּמַתְנִי וְלְקַמֵּן (דְף עג.) מִפְּרִשׁ
בְּפִירְקִין בְּטֵרֶפֶה שְׁחוּטָה מֵאִי
מִגַּע שֵׁיךְ לְמִימֵר בַּהּ וּמִפְּרִשׁ
שְׁטֵרֶפֶה שְׁחוּטָה מִטַּמְאָה אֶת
הַמוֹקְדָּשִׁים מִדְּרַבְּנָן:

פְּרִסָּה הַחֲזִיר אֲכוּל פְּרִסוֹת
הַחֲזִיר אֲכוּל. אֲקָרָא קָאִי דְכַתִּיב
(דְּבָרִים יד) כָּל בַּהֲמָה מִפְּרִסָּה
פְּרִסָּה וְשׁוֹטַעַת שְׁטַע שְׁתֵּי פְּרִסוֹת
מִעֲלַת גֵּרָה וְגוֹי וּמֵהָאִי קָרָא נִפְקָא
לֵן לְקַמֵּן (דְף סט.) דְּעוֹבֵר נִיתֵר
בְּשְׁחִיטָתָהּ הָאֵם וְדִרִישׁ בַּהֲמָה
דְּרִישָׁא אַבְהָמָה דְּסִיפָא וּמִשְׁמַע
בַּהֲמָה שְׁבַבְהָמָה תֵּאֲכֹלוּ וּפְרִסָּה
וּפְרִסוֹת דְכַתִּיבִי בֵּיה לְהַכִּי אֲתוּ
לּוֹמַר לְךָ פְּעַמִּים שְׁאֲתָה אוֹכֵל כָּל
אֲבָרָיו וּפְעַמִּים שְׁאִין אֲתָה אוֹכֵל
אֲלֵא מִקְצָתָן פְּרִסָּה הַחֲזִיר
הוֹצִיא שְׁתֵּי יָדָיו וְהַחֲזִיר הָאֲחַת
אֲכוּל אוֹתָהּ הַחֲזִיר שְׁתֵּיהֶם אֲכוּל
שְׁתֵּיהֶן:

לְמָקוּם חֲתָדָּה. וְהַכִּי קָאֵמַר הַחֲזִיר
פְּרִסָּה אֲכוּל מָקוּם חֲתָדָּה שְׁלָה
הַחֲזִיר פְּרִסוֹת אֲכוּל מָקוּם חֲתָדָּה
שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

וְהָא תְּרִי קְרָאִי נְסִיב לָהּ. פְּרִסוֹת
וּפְרִסָּה וְאִי לְמָקוּם חֲתָדָּה
מִדְּאֲשִׁמוּעִינָן בְּחֲדָא דָאֵם הַחֲזִירוֹ
אֲכוּל וְאֵם לָאוּ לֹא תֵּאֲכַל הִ"ה
לְתֵרִי:

חֲד לְמָקוּם חֲתָדָּה. פְּרִסוֹת הַחֲזִיר
לְמִישְׁרֵי מָקוּם חֲתָדָּה בְּחוּזְרָה וְחֲד
לְמִישְׁרֵי עוֹבֵר שְׁפְרִסוֹתָיו קְלוּטוֹת
כְּגַמֵּל וְנִמְצָא בְּמַעֵי פְּרָה וְאֵלִיבָא
דְרַבִּי שְׁמַעוֹן אִיצְטְרִיךְ דְקָאֲסַר
קְלוּט בֵּן טְהוֹרָה בְּבַכּוּרוֹת (דְף ו:)
גַּמֵּל גַּמֵּל שְׁתֵּי פְּעַמִּים אֶחָד גַּמֵּל
שְׁנוּלֵד מִן הַגַּמְלָה וְאֶחָד גַּמֵּל
שְׁנוּלֵד מִן הַפְּרָה וְאֲשִׁמוּעִי הַכָּא
דָאֵם נִמְצָא בְּתוּכָה מוֹדָה דְשְׂרִי
דְהַכִּי קָאֵמַר עוֹבֵר שְׁאִין לָהּ אֲלֵא
פְּרִסָּה שְׁאִין פְּרִסוֹתָיו סְדוּקוֹת
אֲכוּל וְהַחֲזִיר דְרִישָׁא לָאוּ דוּקָא:
עוֹלָא פְּלִיג אֲדַרְבַּי יְהוּדָה:

רס"י

הכל היו. כל הנאמר בו מחיצה כגון עובר לשחיטה ובשר קדשי קדשים שנתנה להם תורת מחיצות עזרה בקדשים קלים שחומת ירושלים מחיצה להם כולן היו בכלל איסור זה דמשיצא בשר בשדה הרי הוא כטרפה ובא הכתוב ופרט לך בחטאת שאין חזרה מועלת בה דכתיב (ויקרא י) בשעיר חטאת דראש חדש ששרפוהו אהרן ובניו וקצף עליהם משה מדוע לא אכלתם את החטאת הן לא הובא את דמה אל הקדש שתפסל בכך כדכתיב (שם ו) וכל חטאת אשר יובא מדמה וגוי ופנימה היתה שלא יצתה ממחיצתה הא יצתה בת שריפה היא ולא אמרין ליהדרה ולא הוצרך לפרוט בה דמהיכא תיתי לן דתשתרי מכלל טרפה לא תאכלו משום חזרה להכי פרט בה למימר דהאי היא דלא מהני בה חזרה אבל כל שאר היוצאים שחזרו הותרו:

מאי ת"ל. אטרפה קאי למה קראו טרפה ומה למדנו בכך הוה ליה למיכתב בשר בשדה לא תאכלו:

דאמר **רבי שמעון:** "קלוט בן פרה - אסור".

הני מילי היכא דיצא לאויר העולם, אבל במעי אמו - שרי.

עולא אמר רבי יוחנן:

ואבר עצמו - מותר.

אמר ליה רב יהודה לעולא:

והא רב ושמואל דאמרי תרוניהו:

אבר עצמו - אסור!

אמר ליה:

מאן יהיב לן מעפרא דרב ושמואל ומלין עינין.

אלא הכי אמר רבי יוחנן:

הכל היו בכלל: "**בשר בשדה טרפה לא תאכלו**" (שמות כב, ל),

כשפרט לך הכתוב גבי חטאת שייצתה חוץ למחיצתה וחזרה - אסור.

חטאת - הוא דפרט רחמנא בה.

אבל כל מילי כיון דהדור - שרי.

מיתיבי:

"**בשר בשדה טרפה לא תאכלו**" (שמות כב, ל) - מה תלמוד לומר?

לפי שמצינו: **במעשר שני,**

ובבגדים - שאף על פי שייצאו חוץ למחיצתן וחזרו - מותרין.

יכול אף זה בן?

תלמוד לומר: "**טרפה**".

מאי תלמודא?

אמר רבה:

כ"טרפה", מה טרפה? כיון שנטרפה - שוב אין לה היתר,

אף "**בשר**" כיון שייצא חוץ למחיצתו - שוב אין לו היתר.

תויבתא דעולא!

תויבתא.

2. סח, ב

רס"י

לפי שמצינו. לקמן מפרש היכן
מצינו:
מעשר שני ובכורים. שנכנסו
לירושלים ויצאו וחזרו מותרין:

אמר מר:

"לפי שמצינו במעשר שני ובכורים".

היכן מצינו?

דכתיב: "לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך"²⁷³ וגו' (דברים יב, ז).
"בשעריך" - הוא דלא תיכול,
אבל יצאו חוץ למחיצתן וחזרו - מותרין.

3. סח, ב - סט, א

רש"י

אף זה כן. עובר:
במערבא מתנו הכי. לפלוגתייהו
 דרב ור' יוחנן:
יש לידה לאברים. אבר שיצא
 הרי האבר כילוד דתו לא מהניא
 ליה חזרה:
אין לידה. ומהניא ליה חזרה:
מאי בינייהו. בין לישנא
 דמערבא ללישנא קמא:
למיסר מיעוט אבר. אם יצא
 רובו ונשאר מיעוט ללישנא
 בתרא דנקט לשון לידה הוי ילוד
 ומיתסר כוליה וללישנא קמא
 לא נאסר אלא היוצא: לדברי
 האומר אין לידה לאברים הוציא
 ידו והחזירה וחזר והוציא ידו.
 האחרת והחזירה וחזר והוציא
 שדרתו והחזירה עד שהשלים
 לרובו של עובר מי הוי כילוד
 דהא נפקא רוביה או דלמא כיון
 דאין לידה לאברים הויא חזרה
 דידיה חזרה וכי נפיק אידך כבר
 הדר ליה קמא ואין כאן יציאת
 רוב דאי למאן דאמר יש לידה לא
 מהניא להו חזרה: ואם תימצי
 לומר כיון דהדר הדר הוציאה
 וחתכה כו' או דלמא רובא בבת
 אחת בעינן. ואפילו למאן דאמר
 יש לידה איכא למיבעי להא:
זה הכלל. משנתינו היא:
דבר שאינו גופה. אלא מן העובר
 ונמצא בתוכה מותר:
לאתויי מאי. אי חותך מן העובר
 תנא ליה אלא לאו לאתויי כה"ג
 דנשאר מיעוט העובר בפנים
 ורובו יצא מחותך:
לאתויי קלוט. אפיי הנמצא שלם
 במעי פרה:

במערבא מתנו הכי:

רב אמר:

יש לידה לאברים.

ורבי יוחנן אמר:

אין לידה לאברים.

מאי בינייהו?

איכא בינייהו:

למיסר מיעוט אבר שבפנים.

איבעיא להו:

לדברי האומר: "אין לידה לאברים",

הוציא העובר את ידו והחזירה, וחזר והוציא את ידו והחזירה, עד ששלימו לרובו - מהו?

מי אמרין: הא נפק ליה רובא,

או דלמא:

כיון דהדר - הדר?

אם תמצוי לומר: כיון דהדר הדר,

הוציא עובר את ידו, וחתכה, וחזר והוציא את ידו, וחתכה, עד ששלימו לרובו - מהו?

מי אמרין: הא נפיק ליה רובא,

או דלמא:

רובא בבת אחת בעינן?

תא שמע:

סט, א "זה הכלל:

דבר שגופה - אסור,

ושאינה גופה - מותר."

"שאין גופה" - לאתויי מאי?

לאו לאתויי כהאי גוונא!

לא! לאתויי 'קלוט במעי פרה', ואלכא דרבי שמעון,
 דאף על גב דאמר **רבי שמעון: "קלוט בן פרה - אסור"**,

הני מילי היכא דיצא לאויר העולם,

אבל במעי אמו - שרי.

4. סט, א

רש"י

הוציא עובר. של שלמים את ידו בשעת שחיטת אמו בעזרה: מהו. להיות לו חומת העזרה מחיצה להתירו בשחיטת האם: ותבעי לך קדשים קלים בירושלים כגון עובר שלמים שהוציא את ידו בירושלים והחזירה והכניסוה לעזרה ושחטוה ותבעי לך אליבא דמ"ד יש לידה לאברים ולא מהניא חזרה מי מהניא ליה חומה דלא ליהוי בשר בשדה דהא חומת העיר הויא מחיצה לקדשים קלים וליכא לאוקמא בשחט שלמים בירושלים והוציא העובר את ידו לחוץ דא"כ אף הבהמה אסורה משום שחט קדשים בחוץ: אמו הוא. ולא חומה:

בְּעֵי רַב הַנִּנְיָא:

הוציא עובר את ידו בעזרה - מהו?

מגו דהוי מחיצה לגבי קדשים הוי נמי לגבי דהאי,

או דלקא:

לגבי דהאי - לאו מחיצה היא,

דמחיצת עובר אמו היא?

אמר ליה אב"י:

ותבעי לך: קדשים קלים בירושלים!

קדשים קלים בירושלים מאי טעמא לא קא מיבעיא לך דמחיצת עובר אמו הוא,

הקא נמי מחיצת עובר אמו הוא.

5. סט, א

רפ"י

מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני. גרסינן והכי מיבעי ליה סימן ראשון כשנשחטה בעוד אבר זה בתוכה היה בא להתיר אף באכילה ומשיצא אין חתיכת סימן שני בא על אבר זה אלא לטהרו מידי נבלה כדאמרן לעיל וחכ"א מגע טרפה שחטה מי מצטרף סימן ראשון שבא לו לטהר ולהתיר עם זה שאינו בא אלא לטהר להועילו מיהא לטהר הואיל ושניהם שוין בכך: **או דלמא**. כיון דיש חילוק ביניהם לא מצטרף ראשון שהוא נשחט לשני דברים עם השני שאינו אלא לטהרו מידי נבלה ואין כאן שחיטה שלמה לטהרו: **אם מצטרף סימן ראשון לשני להתיר באכילה**. כל העובר והבהמה ולא אמרינן שחיטה חלוקה היא ואין שחיטה לא בזו ולא בזו לא תועיל לאבר לטהרו מידי נבלה:

בְּעֵי אֵילָפָא:

הוֹצִיא עוֹבֵר אֶת יָדוֹ בֵּין סִמָּן לְסִמָּן - מַהוּ?

מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני לטהריה מידי נבלה, או: לא?

אָמַר רַבָּא:

קַל וְחוֹמֵר,

אִם הוֹעִיל לוֹ סִמָּן רִאשׁוֹן לְסִמָּן שֵׁנִי לְהַתִּירוֹ בְּאֲכִילָה - לֹא יוֹעִיל לוֹ לְטַהֲרֶיהָ מִיְדֵי נְבֵלָה!?

6. סט, א

רפ"י

מהו לחוש לזרעו. של עובר זה שהוציא ידו ונשחטה אמו והוציאהו חי וגדל ובא על הבהמה והוליד מהו שיאסר אבר כיוצא בו הנולד ממנו :

אפי' בן פקועה דעלמא. שלא הוציא את ידו וגדל והוליד נמי אסור כל הולד :

דאמר רב משרשיא לדברי האומר חוששין לזרע האב. חנניא הוא באותו ואת בנו (לקמן עח:):

אין לו תקנה. שמצד אביו אין טעון שחיטה כדתנן במתני' (שם דף עד.) וחכ"א שחיטת אמו מטהרתו ומצד אמו טעון שחיטה וסימניו אינן סימנין דהא פלגיה כשחוטין דמו ואי נמי הי"ל בר סימן א' ובהמה צריכה רוב שנים :

אבן פקועה דכוותיה. דאין [הולד] טעון שחיטה אלא משום חד אבר וההוא אבר לא מישתרי בשחיטה דלאו שחיטה היא [וחתך ליה האי אבר ושרי] :

מבלבל זרעיה. ומיתסר כל הולד משום אותו אבר ואליבא דחנניא קבעי לה :

לאו מכח חלב ודם. של אבוח קאתי שאף החלב והדם הולידו :

תרי איסורי אמרינן. דשרי אבר חלב ודם ויוצא לא :

ולמאן. איכא תלתא :

אי לר"מ. דאמר איסור חלב נוהג בשליל כדלקמן איסור חלב ודם איכא איסור יוצא ליכא. דהא לר"מ אפי' מה שבפנים טעון שחיטה כדקתני מתניתין (שם) ומצא בה בן תשעה חי טעון שחיטה הלכך הי"ל כשאר בהמה : **ואי כר' יהודה.** בר פלוגתיה דאמר אין טעון שחיטה מה שבפנים ואיכא איסור יוצא שאין לו היתר איסור חלב ליכא : **נוהג בשליל.** גיד הנשה וחלבו של שליל אסור :

אלא. הא לא קמיבעיא ליה דכל מכח לא אמרינן דליתסר משום שבא מכח איסור :

את חלבו. אם נקבה היא וילדה והרי היא חולבת חלבה מהו באכילה והיינו לזרעו דקאמר שאין החלב בא עד שתלד :

בעי רבי ירמיה:
מהו לחוש לזרעו?

היכי דמי?

אילימא דאזל אבהמה מעלייתא - מאי איריא האי דאית ביה איסור יוצא?
אפילו בן פקועה דעלמא נמי!

דאמר רב משרשיא:

לדברי האומר: "חוששין לזרע האב"-

בן פקועה הבא על בהמה מעלייתא - הולד אין לו תקנה.

לא צריכא דאזל אבן פקועה דכוותיה - מאי?

אבר מוליד אבר וחתך ליה ושרי,

או דלמא:

מבלבל זרעיה?

הדר אומר:

פשיטא דמבלבל זרעיה, דאם בן סומא יולד סומא, וקיטע יולד קיטע!

אלא פשיטא דמבלבל זרעיה,

והכי קמיבעיא לן:

בהמה בעלמא לאו מכח חלב ודם קאתיא, ושריא, הכא נמי לא שנא,

או דלמא:

תרי איסורי - אמרינן,

תלתא - לא אמרינן?

ולמאן?

אי לרבי מאיר - איסור חלב ודם איכא,

איסור יוצא ליכא!

אי לרבי יהודה - איסור יוצא איכא,

איסור חלב (ודם) ליכא.

דתנן:

"גיד הנשה נוהג בשליל, וחלבו אסור, דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר: אין נוהג בשליל, וחלבו מותר!"

אלא: כל מכח - לא אמרינן, דשרי.

והכי קמיבעיא לן:

מהו לגמוע את חלבו?

חלב דעלמא - לא כאבר מן החי דמי, ושרי,

האי נמי לא שנא,

או דלמא:

התם - אית ליה תקנתא לאיסוריה בשחיטה,

הכא - לית ליה תקנתא לאיסוריה בשחיטה?

תיקו.

7. סט, א-ב

רס"י

"חותך מעובר שבמעיה - מותר באכילה".

מגלו?

דכתיב: "וכל בהמה מפרסת פרסה"²⁷⁴ וגו' (דברים יד, ו).
"בהמה ... בבהמה" - לרבות את הולד.

אלא מעתה ימירו בו,
 אלמה תנן:

"אין ממירין: לא אברין בעוברין,

ולא עוברין באברין,

ולא אברין ועוברין בשלמין,

ולא שלמין בהן" (תמורה י, א)!

אלא אמר קרא: "וכל בהמה" (דברים יד, ו) - לרבות את הולד.

אי הכי,

אפילו חותך מן הטחול ומן הפליות נמי.

אלמה תנן: "חותך מן העובר שבמעיה - מותר באכילה,
 מן הטחול ומן הפליות אסור באכילה!"

אמר קרא: "אותה" (דברים יד, ו) - שלמה ולא חסרה.

אלא מעתה, השוחט את הבהמה ומצא בה דמות יונה - תשתרי!
 אלמה אמר רבי יוחנן:

השוחט את הבהמה ומצא בה דמות יונה - אסור באכילה!

סט, ב בעינא "פרסות" וליכא.

אלא מעתה, קלוט במעי פרה ליתסר!

הא תנא דבי רבי ישמעאל כרבי שמעון בן יוחי:

"פרסה ... בבהמה ... תאכלו" (דברים יד, ו).

רב שימי בר אשי אמר:

לעולם כדקאמרת מעיקרא,

ודקא קשיא לך: "אין ממירין!"

הא מני? רבי שמעון היא,

דמקיש תמורה למעשר,

מה מעשר - אינו נוהג באברים ועוברים,

אף תמורה - אינה נוהגת באברים ועוברים.

ומנא תימרא?

דתנן:

"אמר רבי יוסי:

והלא במוקדשים, האומר: "רגלה של זו עולה" - כולה עולה,

אף כשיאמר: "רגל של זו תחת זו" - תהא כולה תמורה תחתיה" (תמורה י, א).

למאן קא מהדר ליה?

אדלימא לרבי מאיר ורבי יהודה - מי אית להו האי סברא!?

והתניא:

"יכול האומר: "רגלה של זו עולה" -

בהמה בבהמה. שדיא בהמה דרישא
 אבהמה דסיפא ודרוש הכי בהמה
 הנמצאת בבהמה תאכלו:
 אלא מעתה. הואיל ושליל קרוי
 בהמה:

ימירו. אם הביא בהמת חולין אצל
 בהמת קדשים מעוברת ואמר הרי זו
 תמורת עובר של זו תהא תמורה דהא
 גבי תמורה בהמה כתיב (ויקרא כז)
 ואם המר ימיר בהמה בבהמה:

אין ממירין. כלומר אם המיר אין
 מומר דכל ממירין דתמורה דיעבד
 הוא כדאמרן בשמעתא קמייתא
 דפרקא קמא (לעיל ב):

לא אברין בעוברין. אבר בהמת חולין
 זו תמורה תחת עובר בהמת קדשים
 זו:

ולא עוברין באברין. עובר בהמת
 חולין זו תמורה ברגלה של בהמת
 קדשים זו:

ולא עובר ואבר בשלמים. אלמא לאו
 בהמה מיקרו:

אלא. לאו מבהמה נפקא אלא מכל
 נפקא והכי דריש כל מפרסת פרסה
 בבהמה תאכלו כלומר כל אשר
 תמצא בבהמה אכול:

אותה תאכלו כשהיא שלמה. אכול
 כל הנמצא בתוכה אבל כשהיא
 חסרה שהנמצא בתוכה מגופה הוא
 שנחסר ממנה לא תאכל הנמצא:

אלא מעתה. דדרשת כל בבהמה:
 בעינא פרסות בבהמה. דהכי משמע
 שתי פרסות ומעלת גרה הנמצאת
 בבהמה תאכלו:

קלוט במעי פרה ליתסר. ואנן
 אמרינן לעיל (דף סח): דשרי אפי'
 לר"ש:

תנא דבי ר' ישמעאל כר"ש. מצינו
 משנת מדרשו של ר' ישמעאל
 כתלמידיו של ר"ש בן יוחי:

פרסה בבהמה תאכלו. קרא כתיב
 פרסה וכתוב פרסות איזה שתמצא
 או פרסה בבהמה או פרסות אבל
 יונה אינה לא פרסה ולא פרסות:

כדאמרן מעיקרא. דעובר איקרי
 בהמה:

ר"ש היא. טעמא לאו משום דעובר
 לאו בהמה אלא משום דמקיש
 תמורה למעשר במסכת תמורה
 בפ"ק דתנן אמר ר"ש והלא מעשר
 בכלל כל הקדשים היה ולמה יצא
 דכתיב כל מעשר בקר וצאן וגוי לא
 יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ולמה
 יצא להקיש מה מעשר קרבן יחיד
 יצא קרבן צבור ומה מעשר קדשי
 מזבח יצאו קדשי בדק הבית הלכך
 דוק מינה נמי מה מעשר אינו
 בעוברין ואברין דבעינן יעבור תחת
 השבט (ויקרא כז):

אף תמורה. אבל למאן דלא מקיש
 ממירין דעובר איקרי בהמה:

ומנא תימרא. דהא אין ממירין ר"ש
 היא:

דתנן. בסיפא דידה דפליג ר' יוסי עלה
 ואמר ממירין ומפרש טעמא והלא
 במוקדשין בתחלת הקדש האומר
 רגלה של זו עולה כולה עולה כוי שמע
 מינה מדקאמר והלא במוקדשין
 דלרבי שמעון מהדר והלא במוקדשין
 אתה מודה דהאומר רגלה של זו כוי
 כדלקמן ובזו אתה חלוק עלי דאי
 ס"ד ת"ק אין ממירים ר"מ היא
 כשאר סתם משנה:

מי אית להו האי סברא. במוקדשין
 דכולה עולה דנימא להו רבי יוסי
 והלא במוקדשין אתם מודים לי
 והתניא כוי:

²⁷⁴ וכל בהמה מפרסת פרסה ושטעת שטע שתי פרסות מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו

רש"י

יכול תהא יוצאה לחולין. בפדיון שיפדה אותו אבר: **תמכר**. בהמה זו לצרכי עולות ודמיה חולין: **חוץ מדמי אותו אבר**. וממנו לא יטול הדמים לפי שאינו שלו ובתמורה פריך והא קמייתי אותו שקנאה עולה מחוסר אבר והוא היה מחוייב עולה: **יהיה לרבות את כולה**. דה"ל למיכתב כל אשר יתן ממנו לה' קדש ומדכתיב יהיה ריבויא הוא דאפי' לא נתן לה' אלא ממנו דהיינו מקצתה יהיה קדש כולה: **אלא לאו**. תי"ק ר"ש היא וכיון דשמעת ליה בעלמא דמקיש תמורה למעשר טעמא בהא נמי משום הקישא הוא: **לא ר' יוסי טעמא דנפשיה קאמר**. מהא לא תימא דת"ק ר"ש היא דלעולם אימא לך דר"מ היא או ר' יהודה דלא שמעינן להו דמקשו וטעמייהו בהא משום דאברים ועוברין לאו בהמה מיקרו ודקשיא לך היכי מצוי ר' יוסי למימר לר' מאיר והלא במוקדשים כו' לאו משום דסבירא ליה דנימא והלא במוקדשים אתה מודה לי אלא ה"ק ליה הלא במוקדשין יודע אני דהאומר רגלה של זו עולה כולה עולה דנפקא ליה מיהיה קדש אף כשיאמר רגלה של זו תמורה תהא כולה תמורה ואישתכח דהמיר בהמה כולה וקרינא בהמה בבהמה:

תהא פולא עולה?

תלמוד לומר: **"כל אשר יתן ממנו לה' - יהיה קדש"**²⁷⁵ (ויקרא כו, ט) - **"ממנו ... קדש" - ולא פולא קדש.**

יכול תצא לחולין?

תלמוד לומר: **"יהיה" - בהנייתה תהא.**

הא ביצד?

תמכר לצרכי עולות ודמיה חולין חוץ מדמי אבר שבה,

דברי רבי מאיר

ורבי יהודה.

רבי יוסי,

ורבי שמעון אומרים:

מנין לאומר רגלה של זו עולה תהא פולא עולה?

תלמוד לומר: **"יהיה" - לרבות את פולא.**

למאן?

אי לרבי מאיר ורבי יהודה - מי אית להו האי סברא?!

אלא לאו לרבי שמעון.

לא!

רבי יוסי טעמא דנפשיה קאמר.

8. סט, ב - ע, א

רפ"י

מתניתין

המבכרת - המקשה לילד:
מחתך אבר אבר - ומשליך לכלבים.
יצא רובו - הרי זה יקבר.
ונפטרת מן הבכורה.

גמרא

אתמר:
 יצא שלישי ומכרו לעובד כוכבים,
 וחזר ויצא שלישי אחר:
 רב הונא אמר: קדוש.
 רבה אמר: אינו קדוש.

"רב הונא אמר: קדוש" -

קסבר: למפרע קדוש,

וכיון דנפק ליה רוביה איגלאי מילתא למפרע דמעיקרא הוה קדוש.
 ומאי דזבין - לא פלוג זבין.

"רבה אמר: אינו קדוש" - קסבר: מכאן ולהבא קדוש,
 ומאי דזבין - שפיר זבין.

ואודו לטעמייהו,

דאתמר:

יצא שלישי דרך דופן, ושני שלישי דרך רחם:
 רב הונא אמר: אינו קדוש.
 רבה אמר: קדוש.

"רב הונא אמר: אינו קדוש" - רב הונא לטעמיה,

דאמר: "למפרע קדוש" - ורובא קמא ליתיה ברחם.

"רבה אמר: קדוש" - רבה לטעמיה, דאמר: "מכאן ולהבא קדוש" - ורובא דרך רחם נפיק.

וצריכא.

דאי אשמעינן בהא - בהא קאמר רב הונא משום דלקולא,
 אבל בהך דלחומרא - אימא מודי ליה לרבה.
 ואי אתמר בהא - בהא קאמר רבה,
 אבל בהא - אימא מודי ליה לרב הונא.
 צריכא.

תנן:

"המבכרת המקשה לילד מחתך אבר אבר ומשליך לכלבים"

מאי לאו מחתך ומניח,

ואי אמרת: "למפרע הוא קדוש" - יקבר מיבעי ליה!

לא!

הכא במאי עסקינן: במחתך ומשליך.

אבל מחתך ומניח - מאי? יקבר!

אדתנא סיפא: **"יצא רובו יקבר ונפטרה מן הבכורה"** - ליפלוג וליתני בדידה,

במה דברים אמורים: במחתך ומשליך אבר אבר,

אבל מחתך ומניח - יקבר!

הכי נמי קאמר,

במה דברים אמורים: במחתך ומשליך,

אבל מחתך ומניח - נעשה כמי שיצא רובו, ויקבר.

מתני'

המבכרת המקשה לילד. בפטר
 רחם שלה מותר לחתוך אבר אבר
 כשהוא יוצא ראשון ראשון:
ומשליך לכלבים. דכל כמה דלא
 נפק רוביה לא קדיש:
יצא רובו. כאחת וחתכו:
ה"ז יקבר. דביציאת הרוב חלה
 קדושה עליו דקרינא ביה אשר
 יולד:

ופטורה מן הבכורה. שהבא אחריו
 אינו בכור בין שיצא ראשון אבר
 אבר ובין שיצא רוב כאחת דהא
 שני לאו פטר רחם הוא:

גמ'

וחזר ויצא שלישי אחר. והרי כאן
 רוב:

רב הונא אמר קדוש. בכור זה וקרוב
 לגבי מזבח וניתן לכהן:

אינו קדוש. והרי הוא חולין
 כדמפרשי טעמייהו:

למפרע הוא קדוש. אע"ג דבלידה
 תלא רחמנא וברובא הוא דהויא
 לידה מיהו כי נפיק רובא משוי ליה
 לידה מתחלה ואגלאי מלתא דכי
 זבין לעובד כוכבים לאו כלום זבין
 דאין לו חלק בו:

מכאן ולהבא. מיציאת רוב ואילך
 הוא קדוש ובתחילת לידתו חולין
 הוה ויכול למוכרו כאילו הוא במעי
 אמו שהרי קדושתו תלוי בלידה
 וכיון דמכירתו מכירה הייליד עובד
 כוכבים באמצע ותו לא קדיש בבי
 שלישי אחרונים:

יצא שלישי דרך דופן. תחילה ע"י
 סם וסכין ובגמר לידה נפתח רחם
 ויצאו שני שלישים:

למפרע הוא קדוש. הרוב הראשון
 קדושתו תלויה שבתחלת לידה
 הוא צריך ליקדש:

מכאן ולהבא. משיוולד רובו או
 בתחילה או בסוף:

דאי אשמעינן בהך. קמיינא:
בהא קאמר רב הונא. למפרע הוא
 קדוש:

משום דלקולא. כלומר דאי אמר
 מכאן ולהבא קולא הוא דמפקעין
 לבכור מקדושתו:

ואי אתמר בהא בהא קאמר רבה.
 מכאן ולהבא דאי אמרת למפרע
 קולא הוא דלא קדיש:

מחתך ומניח. עד שיצא הרוב
 ואע"ג שיצא הרוב והרי החתיכות
 לפנינו משליכו לכלבים אי אמרת
 בשלמא מכאן ולהבא הוא קדוש
 ומקמי יציאת רוב לא קדיש מידי
 הנך דאיתתכו מקמי הכי לא חלה
 קדושה עלייהו אלא אי אמרת
 דלמפרע הוא קדוש הא כיון דרובא
 קמן איגלאי מלתא ביציאת הרוב
 דמעיקרא קדוש לחו:

לא מחתך ומשליך. דכיון דליתנהו
 אמאי תיחול בשעת גמר יציאת
 הרוב ואיסורא ליכא דהא כי שדא
 קמא חולין הוה אבל ביצא שלישי
 ומכרו לעובד כוכבים וחזר ויצא
 שלישי אחר וכולן לפנינו איכא
 למימר אגלאי מלתא וחיילא
 למפרע ומבטלה מכירה:

אדתני יצא רובו. דמשמע בבת
 אחת:

נעשה כמי שיצא רובו. בבת אחת:

עא

9. ע, א

רָפ"י

הלכו באברים. כדמפרש ואזיל שיצא רובו במיעוט אבר רוב העובר יצא ומיעוט אי מן האברים השלים ליציאת הרוב וקא מיבעיא ליה הלכו באברים אחר הרוב דנשדי מיעוט אבר שיצא בתר רובו שבפנים והוי כמאן דלא נפק האי מיעוט וליכא יציאת רוב עובר ואם רצה מחתך ומשליך לכלבים ומשום מטיל מום בקדשים ליכא דמותר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם כגון יציאת ראשו או יציאת רובו דרך מרגלותיו:

או לא הלכו. ושדינן ליה בתר רוב עובר דלא שבקינן רוב עובר וניזיל בתר רוב אבר: **אלא שיצא חציו.** של עובר ורוב אבר משלים אותו החצי ואי שדינא למיעוטא דגוואי בתר רובא נפק ליה רובא דולד:

אי נימא רובו ממש. ובבת אחת קא מיירי על כרחך דאעייג דשנינן לעיל מחתך ומניח נעשה כו' שינויא בעלמא שני אגב דוחקיה ומתניתין במשמעותיה קיימא:

אלא לאו כגון שיצא חציו ברוב אבר. וקרי ליה רובו דשדינן מיעוט אבר דגוואי בתר רוב אבר והוה ליה רוב עובר:

לא. לעולם לא הלכו ולא שדינן מיעוט אבר בתר רובא ומתניתין ביצא רובו ממש ודקשיא לך למאי איצטריך כגון שהיה מיעוט אחד מן האברים משלים לרוב העובר ואיצטריך לאשמעין דהוי רובא ולא אמרינן שדי מיעוט אבר שבחוץ אחר רוב שבפנים וליכא לידה אלא שדייה בתר רוב העובר הואיל ובהדיה נפיק:

בְּעֵי רָבָא:

הֲלָכוּ בְּאֵיבְרֵין אַחַר הָרֹב,

או:

לֹא הֲלָכוּ בְּאֵיבְרֵין אַחַר הָרֹב?

הֵיכִי דָמִי?

אֵילִמָּא: כְּגוֹן שֶׁיֵּצֵא רֹב בְּמִיעוּט אֶבֶר,

וְקָא מִיבְעֵיא לִיה: הָאֵי מִיעוּט דְּבְרָאֵי, בְּתֵר רֹב דְּאֶבֶר שְׂדִינָן לִיה,

או בְּתֵר רֹבָא דְּעוֹבֵר שְׂדִינָן לִיה?

פְּשִׁיטָא דְּלֹא שְׂבָקִינָן רֹבָא דְּעוֹבֵר וְאִזְלִינָן בְּתֵר רֹב אֶבֶר!

אָלָא: כְּגוֹן שֶׁיֵּצֵא חֲצִיו בְּרֹב אֶבֶר,

וְקָא מִיבְעֵיא לִיה: הֵהוּא מִיעוּט דְּבְגוּאֵי מַהוּ לְמִישְׂדֵייה בְּתֵר רֹב אֶבֶר?

תָּא שְׁמַע:

"יֵצֵא רֹבּוֹ - הֲרִי זֶה יִקְבֵּר".

מֵאִי "רֹבּוֹ"?

אֵילִמָּא: רֹבּוֹ מִמֶּשׁ - עַד הַשְּׁתָּא לֹא אֲשַׁמְעִינָן דְּרֹבּוֹ כְּכוֹלִי?

אָלָא: לֹא כְּגוֹן שֶׁיֵּצֵא חֲצִיו בְּרֹב אֶבֶר.

לֹא! כְּגוֹן שֶׁיֵּצֵא רֹבּוֹ בְּמִיעוּט אֶבֶר,

וְקָא מְשַׁמַּע לָן: דְּלֹא שְׂבָקִינָן רֹבּוֹ דְּעוֹבֵר דְּבַהֲמָה וְאִזְלִינָן בְּתֵר אֶבֶר.

10. ע, א

רש"י

כרכו בסיב. שגדל ונכרך סביב הדקל כעין מרייל"א של גפנים : מהו. שתהא חציצה ואמרינן כיון דלא נגע ברחם לא קדיש דהא רחם הוא דמקדש דבדידה תלא רחמנא ולקמן בעי אימת כרכו ואת"ל סיב הוי חציצה דמין שלא במינו הוא :
שליא. מי הוי חציצה או לא :
כרכה. אשה בידיה והוציאתו והפסיקו ידיה בינו לבין הרחם מי אמרינן כיון דאורחיה הוא לילד את בהמתה לאו חציצה היא :
היכי דמי. כל הנך בעיי :
אי דנפק דרך ראשו. ואחר שהוציאו אותו עשו בו אחד מן הדברים הללו :
פטרתייה. רישיה לרחם וקדוש מיד דהא יצא ראשו הרי זה כילוד :
דרך מרגלותיו. וקודם יציאת רובו כרכוהו :
בלעתהו. חולדה בתוך הרחם והוציאתהו :
הא אפיקתייה. כשהיה בלוע ולא נגע ברחם והיינו כרכתו :
אלא בלעתו והוציאתו והכניסתו והקיאיתו ויצא מאליו מהו. מי קדוש בהאי יציאה אחרונה או לא :
ונכנס לזה מהו. נפטרה בהמה האחרת מן הבכורה או לא :

בעי רבא:

כרכו בסיב - מהו?

בטליתו - מהו?

בשליטו - מהו?

"בשליטו"?! אורחיה הוא!

אלא, בשליא אחרת - מהו?

כרכתו, ואחזתו והוציאתו - מהו?

היכי דמי?

אי דנפק דרך רישיה - פטרתייה!

אלא: דנפק דרך מרגלותיו.

בלעתהו חולדה והוציאתו - מהו?

"הוציאתו" - הא אפיקתייה!

אלא בלעתו והוציאתו,

והכניסתו והקיאיתו,

ויצא מאליו - מהו?

הדביק שני רחמים ויצא מזה ונכנס לזה - מהו?

דידיה פטר, דלאו דידיה לא פטר,

או דלמא:

דלאו דידיה נמי פטר?

תיקו.

11. ע, א

רש"י

נפתחו. גרסינן נפתחו נתרחבו שכשיצא לא נגע:
נעקרו. קס"ד קודם לכן נעקרו ונפלו: הא ליתנהו: ומאן נקדיש לא אויר ולא נגיעה דהא אין כאן רחם:
נעקרו. (קס"ד קודם לכן נעקרו) ונכנסו לפנים ונתלו לו בצוארו: **נגממו.** ניטל מעובי הכתלים מבפנים סביב סביב:
קנגעת בבעיא דאיבעיא לן. כבר ומשם אתה למד את תשובתך: **ויצא דרך פרוץ.** מהו מי אמרינן כיון דעומד מרובה עליו הוה ליה כאילו כולו עומד ל"א נגממו מבפנים ושפה חיצונה משמרת וקא מיבעיא ליה תורא ברא מקדש או לא:

בעי רב אחא:
 נפתחו כותלי בית הרחם - מהו?

אויר רחם מקדיש - והאיכא,
או דלמא:
 נגיעת רחם מקדישה - והא ליכא?

בעי מר בר רב אשי:
 נעקרו כותלי בית הרחם - מהו?

"נעקרו"? ליתנהו!

אלא נעקרו ותלו ליה בצואריה - מאי?

במקומן - מקדשי,
שלא במקומן - לא מקדשי,
או דלמא:
שלא במקומן נמי מקדשי?

בעי מיניה רבי ירמיה מרבי זירא:
 נגממו כותלי בית הרחם - מהו?

אמר ליה:
 קא נגעת בבעיא דאיבעיא לן.

דבעי רבי זירא ואמרי לה בעא מיניה רבי זירא מרבי אסי:
 עומד מרובה על הפרוץ ויצא דרך פרוץ,
 פרוץ מרובה על העומד ויצא דרך עומד - מאי?

עד כאן לא איבעיא ליה אלא פרוץ מרובה על העומד דאיכא עומד בעולם,
 אבל נגממו - לא קא מיבעיא ליה.

12. ע, ב - עא, א

רש"י

מתני'
הושיט הרועה את ידו. לתוך מעיה:
טהור. טעמא דתרווייהו מפרש בגמ':

גמ'
 ק"ו. כלומר אפי' לר' עקיבא דאמר לקמן (דף עב). טומאה בלועה כגון עובר במעי אשה טמאה הכא מודה מק"ו אם הועילה לו מחיצת אמו להתירו באכילה בשחיטתה אע"פ שהוא מת לא תועיל לו כשהיא חיה לטהרו מלטמא:

איתקש. נבלת טמאה נבלת טהורה מי שאינו קרוי נבלה בטורה אינו קרוי בטמאה:
על כפיו. שאין פרסותיו סדוקות:

מהלכי כפים בחיה. בתוך גופה של בהמה חיה דהיינו עובר טמא במעי אמו:
טמאתי לך. משום נבלה דכתיב בסיפיה הנוגע בנבלתם יטמא:

קלוט. מת:
במעי פרה ליטמא. שהרי מהלכי כפים הוא:

ומשני מהלכי כפים במהלכי ארבע. בעיני דהכי כתיב הולך על כפיו בכל החיה ההולכת על ארבע שאין לאמו אלא ד' רגלים כגון טמאה שאין פרסותיה סדוקות:

פרה במעי גמל. טמאה שעברה מין טהור:
לא תטמא. במעי אמו דהאי לאו מהלך על כפים הוא ור' יוסי פסיק ותני בטמאה טמא:

קלוט במעי קלוטה. ואמו טהורה היא אלא שנולד כך:
ליטמא. במעי אמו ומתני' פסיק ותני בטורה טהור:

קל וחומר דרב חסדא. אם הועילה לו אמו כו':

עב

מתניתין

בהמה שמת עוברת בתוך מעיה, והושיט הרועה את ידו ונגע בו
בין בבהמה טמאה,
בין בבהמה טהורה - טהור.
רבי יוסי הגלילי אומר:
בטמאה - טמא,
ובטהורה - טהור.

גמרא

מאי טעמא דתנא קמא?

אמר רב חסדא:

קל וחומר, אם הועילה אמו להתירו באכילה לא תועיל לו לטהוריה מידי נבלה?!

אשכחון בהמה טהורה,

בהמה טמאה - מנלן?

אמר קרא: **"וכי ימות מן הבהמה"**²⁷⁶ (ויקרא יא, לט) - זו בהמה טמאה,

"אשר היא לכם לאכלה" - זו בהמה טהורה.

איתקש בהמה טמאה לבהמה טהורה,

מה בהמה טהורה עוברת טהור - אף בהמה טמאה עוברת טהור.

ורבי יוסי הגלילי - מאי טעמא?

אמר רבי יצחק:

דאמר קרא: **"וכל הולך על כפיו בכל החיה ההולכת"** וגו'²⁷⁷ (ויקרא יא, כז) -

מהלכי כפים בחיה - טמאתי לך.

אלא מעתה, קלוט במעי פרה - ליטמא, דמהלכי כפים בחיה הוא!

מהלכי כפים במהלכי ארבע,

והאי מהלכי ארבע במהלכי שמנה הוא.

פרה במעי גמל לא תטמא,

דמהלכי שמנה במהלכי ארבע הוא!

'הולך' - **"וכל הולך"** (ויקרא יא, כז) - לרבות פרה במעי גמל.

קלוט במעי קלוטה - ליטמא, דמהלכי ארבע במהלכי ארבע הוא!

להכי אהני קל וחומר דרב חסדא.

מתקיף לה רב אחדבוי בר אמי:

חזיר במעי חזירתא - לא ליטמא, דמהלכי שמנה במהלכי שמנה הוא!

אלא אמר רב נחמן בר יצחק:

מקבא: **"נפש מי תגע בכל טמא,**

או בנבלת חיה טמאה,

או בנבלת בהמה טמאה,

או בנבלת שרץ טמא"²⁷⁸ (ויקרא ה, ב).

וכי נבלת בהמה טמאה מוטמאה, ובטהורה לא מטמאה?!

²⁷⁶ וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנוגע בנבלתה יטמא עד הערב

²⁷⁷ וכל הולך על כפיו בכל החיה ההולכת על ארבע טמאים הם לכם כל הנוגע בנבלתם יטמא עד הערב

²⁷⁸ או נפש אשר תגע בכל דבר טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא ונעלם ממנו והוא טמא ואשם

אַלָּא, אֵיזָה זֶה?
זֶה עוֹבֵר שְׁבִטְמָאָה - טְמָא,
וּבְטְהוּרָה - טְהוּר,

וּמֵאַחַר דְּנִפְקָא לִיהּ מְדַרְבַּ נְחֻמְן בְּרַ יַצְחָק,
דְּרַבִּי יַצְחָק לָמָּה לִּי?

אֵי לָאוּ דְּרַבִּי יַצְחָק, הָוָה אֲמִינָא: כּוּלִּיהּ לְכַדְרַבִּי הוּא דְאַתָּא,
קָא מְשַׁמְעֵ לֵן.

רַס"י

אלא איזה זה. נבלה שחלוקה בין
נבלת טמאה לטהורה:

זו נבלת עובר. דהא בנולדה ליכא
לאוקמה דהא נבלת טהורה
מטמאה דכתיב [וכי] ימות מן
הבהמה אשר היא לכם וגוי' אלא
בנבלת עובר מיתוקמא שבטהורי'
טהור מקל וחומר ובטמאה טמא
דליכא קל וחומר דקם ליה
ממילא בטומאת נבלות מאחר
שמת ולא דרשי' היקשא:

אי לאו דר' יצחק הוה אמינא
כוליה האי קרא לכדרבי אתא.
דאמר' לקמן (דף עא.) אקרא
אני חיה בהמה למה נאמרה כו'
ועובר טמאה דטהור תיפוק לן
מהקישא דלעיל ואע"ג דרבי
מבהמה טמאה נפקא ודרב נחמן
תיפוק מחיה הא קיימא לן
(שבועות דף יט.) פרשה שנאמרה
ונשנית מפני חידוש אחד נשנית
השתא דכתיב כל הולך על כפיו
דאפקנא מהיקשא דלא נקיט
דרשי' מבנבלת חיה טמאה
ואמרינן לדרשה אתא לאתויי
עובר:

13. עא, א

רס"י

הכי גרסי' תניא אמר ר' יונתן נמתי לו לבן עזאי. נמתי אמרתי למדנו כו' דכתיב או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה וכתיב וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הרי חיה טמאה ובהמה טמאה ובהמה טהורה אבל נבלת חיה טהורה לא למדנו שתטמא ומנין:

בכל החיה. להביא חיה טהורה וכתיב בסיפיה הנוגע בנבלתם יטמא:

למהלכי כפים בחיה. עובר טמא במעי אמו כדאמרן:

נמתי לו וכי ימות מן הבהמה וגו'. וכיון דפרט לך בהמה טהורה וטמאה הרי חיה טהורה בכלל לפי שלמדנו במקום אחר חיה בכלל בהמה ובהמה בכלל חיה כדאמרין לקמן ומעתה תהא לך חיה טהורה בכלל בהמה טהורה אם תצטרך ללמוד חיה טהורה מבהמה טהורה כלום:

וחיה טמאה בכלל בהמה טמאה. לכשתצטרך ולקמן מפרש למאי הלכתא. וסידרה ה"ג ולמדנו חיה בכלל בהמה ובהמה בכלל חיה חיה טהורה בכלל בהמה טהורה חיה טמאה בכלל בהמה טמאה טהורה בכלל חיה טהורה:

חבל על בן עזאי. הפסד וחבלה היא בעולם תלמידי ותיק כמותי אני בן עזאי שלא שמשתי את ר' ישמעאל כל חבלה שבש"ס לשון חבלה והפסד הוא כמו (סנהדרין דף ט:.) חבל על שמש גדול שאבד מן העולם גבי נחש:

זאת הבהמה אשר תאכלו. ומפרש בתריה איל וצבי אלמא חיה בכלל בהמה:

זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ כל מפרסת פרסה. והכי משמע מכל הבהמה אכול את המפרסת ומעיקרא מתחיל לאישתעוויי בחיה זאת החיה אשר תאכלו ומפרש סימני בהמה דקאמר מכל הבהמה כל מפרסת אלמא בהמה בכלל חיה ומעתה תלמוד לכל הצריך לך:

חיה טהורה בכלל בהמה טהורה כו'. והשתא מפרש לארבעה בבי דמתניתא למאי ניבעי להו:

חיה טהורה בכלל בהמה טהורה לסימנין. שלא מצינו סימנין מפורשים אלא בבהמה דכתיב בויקרא כל בהמה מפרסת פרסה ובמשנה תורה (יד) מכל הבהמה אשר על הארץ כל מפרסת פרסה סימנין אבהמה קיימי ובחיה לא ידעינן אלא משום דאשכחן חיה בכלל בהמה כדלעיל זאת הבהמה ומפרש איל וצבי ויחמור והוא הדין נמי דאצטריך לן חיה טהורה בכלל בהמה טהורה לטומאות נבלות כדבעינן לעיל נבלת חיה טהורה לא למדנו ונפקא לן מבהמה טהורה ולהרבעה נמי אצטריך דהא הרבעת כלאים בבהמה כתיב ולא בחיה אלא חדא מינייהו נקט:

ה"ג חיה טמאה בכלל בהמה טמאה להרבעה וכדפרשיי דהרבעה בבהמה כתיבא ומשמע בין טמאה ובין טהורה וחיה מבהמה נפקא והוא הדין נמי דחיה טהורה להרבעה בכלל בהמה טהורה אלא בכל כללי דבריייתא מפרש חדא מילתא לאשמועינן דמכולהו איכא למילף:

בהמה טמאה בכלל חיה טמאה לכדריבי גרסינן: אקרא אני חיה. לגבי קרבן עולה ויורד או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה (ויקרא ה) ודי היה לי בקריאת חיה ויודע אני שהבהמה בכלל חיה בהמה למה נאמרה:

נאמר כאן בהמה טמאה. ונאמר בטמא. שאכל את הקדש בפרשת (אמור אל הכהנים) ונפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם או בבהמה טמאה:

תנ"א:

"אמר רבי יונתן:

נמתי לו לבן עזאי:

למדנו נבלת בהמה טהורה שמתמאה,

ונבלת בהמה טמאה שמתמאה,

נבלת חיה טמאה שמתמאה,

נבלת חיה טהורה - לא למדנו מנין?

נמתי לו: **"כל הולף על כפיו בכל החיה ההולקת"** ²⁷⁹ (ויקרא יא, כז).

נמתי לו: וכי נאמר: **"ובל חיה?"**

והלא לא נאמר אלא: "בכל החיה" למהלכי כפים בחיה הוא דאָתא!

נמתי לו: ומה ישמעאל אומר בדבר הזה?

נמתי לו: **"וכי ימות מן הבהמה"** ²⁸⁰ (ויקרא יא, לט) - **זו בהמה טמאה.**

"אשר היא לכם לאכלה" (ויקרא יא, לט) - **זו בהמה טהורה.**

למדנו: חיה בכלל בהמה,

ובהמה בכלל חיה.

חיה טהורה בכלל בהמה טהורה,

חיה טמאה בכלל בהמה טמאה,

בהמה טמאה בכלל חיה טמאה,

בהמה טהורה בכלל חיה טהורה.

ובלשון הזה אמר לי: חבל על בן עזאי שלא שימש את רבי ישמעאל."

"חיה בכלל בהמה" - מנלן?

דכתיב: **"זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים וגו' איל וצבי ויחמור וגו'"** ²⁸¹ (דברים יד, ד-ה).

הא כיצד?

חיה בכלל בהמה.

בהמה בכלל חיה - מנלן?

דכתיב: **"זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ,**

כל מפרסת פרסה" ²⁸² (ויקרא יא, ב).

הא כיצד?

בהמה בכלל חיה.

"חיה טהורה בכלל בהמה טהורה" - לסימנים.

"חיה טמאה בכלל בהמה טמאה" - להרבעה.

"בהמה טמאה בכלל חיה טמאה" - לכדריבי,

דתנ"א:

"דבי אומר:

אקרא אני "חיה" ²⁸³ (ויקרא ה, ב),

"בהמה" - למה נאמרה?

נאמרה נאן: "בהמה טמאה" (ויקרא ה, ב),

²⁷⁹ וכל הולף על כפיו בכל החיה ההולקת על ארבע טמאים הם לכם כל הנגע מנבלתם וטמא עד הערב

²⁸⁰ וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנגע מנבלתה וטמא עד הערב

²⁸¹ ד זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים ושה עזים. ה איל וצבי ויחמור ואקו ודישן ותאו וזמר

²⁸² דברו אל בני ישראל לאמור זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ

²⁸³ או נפש אשר תגע בכל דבר טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא ונעלם ממנו והוא טמא ואשם

רַח"י

מה להלן בטומאת קדש. כלומר בטמא שאכל את הקדש: אף. קרבן עולה ויורד דכתיב או נפש אשר תגע וגוי ומשמע דבנגיעת טומאה מחייב ליה קרבן עולה ויורד דילפינן בהא גזירה שוה דלא מיחייב עד דאכיל קדש או יכנס למקדש ולהא מילתא איצטריך לן בהמה טמאה בכלל חיה דאי לאו דקים לן מזאת החיה דבהמה בכלל חיה לא הוה מייטר לן האי בהמה טמאה לגי"ש דלא הוי מצי למימר אקרא אני חיה:

בהמה טהורה בכלל חיה טהורה ליצירה. דגבי חיה כתיבא (בראשית ב) יצירה ויצר הי' אלהים מן האדמה כל חית השדה וגוי ונפקא מינה למפלת מין בהמה חיה ועוף דקאמר ר"מ תורת ולד עליהן ואמן יושבת עליהן ימי טומאה וימי טהרה ואמרינן בהמפלת (נדה כב:) מ"ט דר"מ הואיל ונאמר בהן יצירה כאדם והוא הדין דבהמה טמאה בכלל חיה טמאה נמי להאי מילתא איצטריכא אלא כבר פריש בה מלתא אחריתי לכדרבי וחדא מינייהו נקט ובכל כללי דברייתא פריש חדא מילתא:

תשב לזכר. שבעת ימי טומאה ול"ג ימי טוהר שכל דמים שהיא רואה בהן טהורין:

ותשב לנקבה. שבועים טמאים וס"ו טוהר:

אינו ידוע. אם זכר אם נקבה הטל עליה חומר שניהם ותשב לזכר ולנקבה שבועים טומאת לידת נקבה ואפילו אינה רואה בהן שמא נקבה ילדה ובלא ראייה איכא שבועים טומאת לידה וימי טוהר אין לה אלא עד ארבעים יום מתחלת לידתן כדין זכר שמא זכר הוא:

ה"ג לרבנן האי קרא למה לי כוליה לכדרבי אתא. ואמתניתין קאי ולרבנן דפליגי אדרבי יוסי הגלילי הא קרא דר"נ דילפינן מיניה ואיזה זה עובר שבטמאה טמא למה לי:

לכדרבי הוא דאתא. חיה טמאה לגופיה ובהמה טמאה לגי"ש ואידי דכתב טמאה בבהמה משום גי"ש כתב נמי בחיה דכל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה:

ונאמר להלן: "בהמה טמאה" 284 (ויקרא ז, כא), **מה להלן טומאת קדש אף באן טומאת קדש."**

"בהמה טהורה בכלל חיה טהורה" - ליצירה.

דתנן:

"המפלת מין בהמה חיה ועוף,

בין טמאיו בין טהוריו:

אם זכר - תשב לזכר,

אם נקבה - תשב לנקבה,

אינו ידוע - תשב לזכר ולנקבה,

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

כל שאינו מצורת אדם - אינו ולד" (נדה כא.).

וּלְרַבְנָן, הַאִי קָרָא לְמָה לִי?

כּוֹלִיָּה לְכַדְרַבִּי הוּא דְאֵתָא.

284 וְנִפְשׁ מִי תִגַּע בְּכָל טָמֵא בְּטִמְאַת אָדָם אוּ בְּהֵמָה טָמְאָה אוּ בְּכָל שְׂקֵץ טָמֵא וְאָכַל מִמֶּשֶׁר זָבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לִיהוָה וְנִקְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיּוֹ

14. עא, א - עב, א

רפ"י

מתניתין

האשה שמת ולדה בתוך מעיה, ופשטה תיה את ידה ונגעה בו:
החיה - טמאה טומאת שבעה,
והאשה - טהורה עד שיצא הולד.

גמרא

אמר רבה:

כשם שטומאה בלועה - אינה מטמאה,
כך טהרה בלועה - אינה מיטמאה.

"טומאה בלועה" - מנלן?

דכתיב: "והאוכל מנבלתה יכבס בגדיו"²⁸⁵ (ויקרא יא, מ).

מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה?
וקאמר רחמנא: טהור.

ודלמא שאני התם דלא חזיא לגר!

הניחא לרבי יוחנן דאמר: "אחת זו ואחת זו עד לכלב" - שפיר,

אלא לבר פדא דאמר: "טומאה חמורה לגר,

וטומאה קלה עד לכלב" - משום דלא חזיא לגר הוא!

נהי דלא חזיא בפניו,

שלא בפניו - מיחזיא חזיא ליה.

אשכחון "טומאה בלועה",

"טהרה בלועה" - מנלן?

קל וחומר,

ומה כלי חרס המוקף צמיד פתיל שאינו מציל על טומאה שבתוכו מלטמא,

דאמר מר: "טומאה רצוצה בוקעת ועולה עד לרקיע" (אהלות יד, ו) -

מציל על טהרה שבתוכו מלטמא,

עא, ב

אדם שמציל על טומאה שבתוכו מלטמא,

אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו מליטמא!?

מה לכלי חרס, שכן אין מטמא מגבו, תאמר באדם שמטמא מגבו!

אטו אנו מגבו קאמרינו!?

מתוכו קאמרינו.

אדרבה! כלי חרס חמור שכן מטמא מאורו.

אשכחון בלוע דלמעלה,

בלוע דלמטה - מנלן?

קל וחומר, ומה למעלה שאינו עושה עיכול - מציל,

למטה שעושה עיכול - אינו דין שמציל?

כלום עושה עיכול למטה, אלא על ידי מעלה!

אפילו הכי עיכול דלמטה רב.

כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה. אחרים
דמפרש בה קרא בהדיא כדלקמן:

כך טהרה בלועה אינה מיטמאה. כגון בלע
טבעת טהורה ונכנס לאהל המת אינה מיטמאה
כדיליף בקל וחומר:

מי לא עסקינן. אפילו באוכל נבלה סמוך
לשקיעת החמה דעדיין היא במעיו ולא נתעכלה
וקמטהר ליה קרא בהערב שמש אלמא מכיון
שנבלעה הרי היא כמעוכלת לענין לטמא והא
ליכא למימר דטעמיה משום דמוגע בית הסתרים
לא מטמא ותוכו של אדם בית הסתרים הוא
דאי"כ טטמאנו במשא דאמרינן ביוצא דופן (נדה
דף מב:). נהי דטומאת בית הסתרים במגע לא
מטמא במשא מיהא מטמא אלא לאו ש"מ
בליעה מעכבתה מלטמא:

דלא חזיא לגר. וכתוב (דברים יד) לא תאכלו כל
נבלה לגר אשר בשעריך וגוי הראויה לגר קרויה
נבלה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה:

הניחא. דמצית למילף טעמד מהכא:

לרבי יוחנן דאמר. במסכת בכורות (דף כג:):

אחת זו ואחת זו. בין לטמא אדם ובין לטמא
אוכלים היא מטמאה עד שתיפסל מאכילת
כלבים וקרא (לאתווי) [למעוטי] היכא דהסריחה
מחיים הוא דאתא אבל היכא דנראית לגר בשעת
מיתה (והלכה) [וחלה] עלה שם נבלה לא פקע
מינה שם נבלה עד לכלב והכא קא מטהר ליה
בהערב שמש:

שפיר. מצית למילף דטעמא משום בליעה הוא:
אלא לבר פדא דאמר טומאה חמורה. לטמא
אדם היא קרויה נבלה כל זמן שראויה לגר
למאכל אדם אבל מכאן ואילך אין שם נבלה
עליה להיות אב הטומאה אלא אוכלין ומשקין
הוא דמטמא:

עד לכלב. דלא גריעא ממגע נבלה שהוא ראשון
לטומאה ומטמא אוכלין האי דמטהר ליה קרא
משום דלא חזיא לגר הוא ולא מטמא אדם:
שלא בפניו מיחזיא חזיא ליה. אם בלע חתיכה

קטנה ולא לעסה חזיא למי שלא ידע שבלעה:

טהרה בלועה. דאינה מקבלת טומאה מנלן:

מה כלי חרס [המוקף] צמיד פתיל שאינו מציל
על טומאה שבתוכו מלטמא. שאם היה כזית
המת בתוכו אין בליעת הכלי מעכבתו מלטמא
את הכלי ואת כל האהל:

דאמר מר טומאה רצוצה. בקרקע שאין לה אהל
טפח:

בוקעת ועולה. ומטמאה כל המאהילים עליה
אפילו סמוך לרקיע אלמא אפילו בליעת קרקע
אינה מעכבת וכל שכן בליעת כלי והרי הוא מציל
על טהרה שבתוכו ומעכבת מליטמא באהל המת
כדאמרינן בפרק קמא (לעיל דף כה:):

אדם. שמעכב טומאה שבתוכו מלטמא אינו דין
שמציל על טהרה שבתוכו מליטמא משום בלוע:
מה לכלי חרס. דין הוא שיציל על טהרה שבתוכו
שכן יש בו צד קל אחר שאינו מטמא מגבו:

אטו אנו מגבו קאמרינו. מי ילפינן גב אדם מגב
כלי חרס דתיפרוך הכי:

מתוכו קאמרינו. תוך דאדם גמרינו מתוך כלי
חרס וכ"ש דקל וחומר אלימא הוא דאדרבה תוך
כלי חרס חמור מתוכו של אדם:

שכן מטמא מאורו. בלא נגיעה מה שאין כן
באדם הלכך קל וחומר מה אור כלי חרס שאינו
מבליע טומאה שבו מלטמא מבליע טהרה שבו
מליטמא אדם שמבליע טומאה שבתוכו מלטמא
אינו דין שיציל על טהרה שבו מליטמא הואיל
וקל הוא שאין מקבל אור האדם טומאה
לעולם:

דלמעלה. דרך פיו כדכתיב (ויקרא יא) והאוכל
מנבלתה:

דלמטה. תחב לו דרך בית הריעי עד שנבלע וכגון
שהיה תחוב בשפופרת ולא טימאו בכניסתו
במגע:

מנין. שלאחר מכאן לא יטמאנו במשא הואיל
ובלוע:

אלא ע"י מעלה. אם לא יכנס דרך הפה לא
יתעכל במעיים לעולם:

עיכול דלמטה רב. בפה אינו מתעכל כל כך עד
שיורד למטה:

²⁸⁵ והאכל מנבלתה יכבס בגדיו וטמא עד הערב והנשא את נבלתה יכבס בגדיו וטמא עד הערב

רַש"י

צריך שהייה. לטמא בגדים שהוא לבוש דכתיב (שם יד) והבא אל הבית יטמא ולא כתיב כבוס בגדים והאוכל בבית יכבס את בגדיו (שם) ומוקמיין לה בתורת כהנים לשוהה שיעור אכילה:

תאמר בבהמה שאינה צריכה שהייה. שאם נכנסת טעונה כלים הרי הן טמאים מיד דוהבא אל הבית קרינא בהו:

ומשינין למאי הלכתא. אמרת אין צריכה שהייה על כרחך לכלים שעליה דהא לאו בת מילבש בגדים היא אלא דרך משוי ודרך משוי אדם גופיה לא בעי שהייה שאם לא היה לבוש בגדיו אלא נטלם על כתפו ונכנס טמאין מיד:

וטבעותיו בידיו. בקומצו שלא כדרך מלבוש:

טמאין מיד. דקרינא נמי בכלים והבא אל הבית:

היה לבוש כליו כו'. הוו להו בגדים דידיה וכתיב והאוכל בבית יכבס את בגדיו עד שישאה שיעור אכילה:

פרס. חצי ככר של עירוב שהוא מזון שתי סעודות והוא שמונה ביצים כדאמרינן בעירובין (דף פב:):

תרוייהו תננהי. קושיא היא כלומר מאי אשמועינן רבה:

טמאה. טומאת מת וכלי מתכות המיטמאין במת הרי הן כמת דאמר מר (לעיל דף ג.) חרב הרי הוא כחלל: **טובל.** לפי שנטמא בנגיעתה קודם שבלעה:

טובל ואוכל בתרומה. דמשנבלעה אינה מטמאה:

[**הקיא טמאה.**] דלא אהני ליה טבילת האדם:

וטמאתו. שנגעה בו ביציאתה: **והזה.** בשלישי:

ושנה. בשביעי:

הרי היא כמה שהיתה. טהורה לפי שלא קבלה טומאה מן האדם משבלעה דאי טמאה היכי מצי למימר הרי היא כמה שהיתה הא לא טבלה וטבילת האדם לא מהניא לה ולהכי נקט הזה ושנה וטבל ואחר כך הקיאה דאם הקיאה קודם טבילה נטמאה ביציאתה במגעו:

כי קאמר רבה כו'. דאי ממתניתין דקתני בלע טבעת טמאה טובל ואוכל דמשמע לא מטמיא לאדם הוה אמינא טעמא לאו משום בליעה הוא אלא משום דמגע בית הסתרים לאו מגע הוא לענין טמאה כדאמרינן במסכת נדה (דף מג.) מוידיו לא שטף במים וגבי טבעת ליכא למימר תטמא את האדם במשא שאין משא אלא למי שהטומאה יוצאה ממנו כגון מת ונבלה ומעיינות הזב אבל טמא מת אע"פ שהוא אב הטומאה אין לו משא וטבעת טהורה נמי דתנן דלא מטמיא מחמת אדם נמי טעמא משום דמגע בית הסתרים דאדם לא מטמא אבל טבעת בטבעת לאו בית הסתרים שייך למימר בהו אע"פ שנטמנו באדם הרי הן כמונחין בתיבה וניטמו אשמועינן רבה דטעמא דמתניתין משום בלוע היא ואפילו חברתה לא מטמא: **והא עובר וחיה.** דקתני מתניי החיה טמאה שבעה והאשה טהורה: **וקמטמי לה עובר לחיה.** ש"מ דטעמא דאשה טהורה משום מגע בית הסתרים הוא ולא משום בלוע: **טבעת אין סופה לצאת.** בתמיה: **טומאה זו.** דחיה:

אִשְׁפָּחוּן בְּלוּעַ דְּאָדָם, בְּלוּעַ דְּבַהֲמָה - מְנַלְן?

קל וחומר, ומה אדם שמשטמא מחיים מציל בבלוע, בהמה שאינה מטמאה מחיים אינו דין שתציל בבלוע?

מה לאדם שכן צריך שהייה בבית הפנוגע, תאמר בבהמה שאינה צריכה שהייה בבית הפנוגע!

בהמה דאינה צריכה שהייה בבית הפנוגע - למאי הלכתא? לכלים שעל גבה, אדם נמי לא בעי.

דתנן:

"הנכנס לבית הפנוגע, וכליו על פתפיו,

וסנדליו וטבעותיו בידיו: הוא,

והו - טמאין מיד.

היה לבוש פליו וסנדליו ברגליו,

וטבעותיו באצבעו: הוא - טמא מיד,

והו - טהורין,

עד שישאה בכדי אכילת פרס.

פת חטים ולא פת שעורים מיסב ואוכל בליפתו" (נגעים יג, ט).

אמר רבא:

תרוייהו תננהי!

"טומאה בלועה" - תנינא!

"טהרה בלועה" - תנינא!

"טומאה בלועה" -

דתנן:

"בלע טבעת טמאה - טובל ואוכל בתרומתו.

הקיא - טמאה,

וטמאתו" (מקואות י, ח).

"טהרה בלועה תנינא" -

דתנן:

"בלע טבעת טהורה,

ונכנס לאהל המת, וזה ושנה וטבל והקיא - הרי היא כמה שהיתה."

כי קאמר רבה כגון שבלע שתי טבעות, אחת טמאה, ואחת טהורה, דלא מטמיא לה מטמאה לטהורה.

עבא, והא עובר וחיה דכשתי טבעות דמו,

וקא מטמא לה עובר לחיה!

אמר רבה:

שאני עובר,

הואיל וסופו לצאת.

אמר רבא:

עובר סופו לצאת, טבעת אין סופו לצאת!?

אלא אמר רבא:

פומבדיתאי ידעי טעמא דהא מילתא, ומנו? רב יוסף,

דאמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל:

טומאה זו אינה מדברי תורה, אלא מדברי סופרים.

רפ"י

מאי אינה מדברית תורה, אלא מדברית סופרים?"

מאי אינה מדברית תורה. ל"ל למימר כולי האי לימא טומאה זו דברי סופרים משום גזירה כדמפרש לקמיה:

לא תימא. מתני' ר"ע היא דאמר עובר מת שבמעיי אשה טמא הלכך מטמא לחיה דטומאה בלועה מטמאה וטהרה בלועה מיטמא ואשה טהורה משום דמגע בית הסתרים הוא:

אלא אפי' לר' ישמעאל כו'. ולקמן בעי מאי ר' ישמעאל ור"ע:

גזירה שמא יוציא כו'. דאי אמרת חיה שפשטה ידה למעי אשה ונגעה בעובר מת טהורה פעמים שהולד מוציא ראשו חוץ לפרוזדור והרי הוא כילוד ומטמא וכסבורה חיה שעדיין הוא במעיה ואתי לטהרה אבל ברועה שהושיט ידו למעי בהמה דקתני מתני' טהור ליכא למיגזר הכי מפני שרחם שלה גלוי דכי מפיק חזי ליה:

טרידא. עסוקה היא בחבליה וציריה וטרידא מלומר לחיה אל תגע:

דלא תימא: אליבא דרבי עקיבא, דאמר: עובר במעי אשה - טמא, אלא אפילו לרבי ישמעאל, דאמר: עובר במעי אשה - טהור, גזרו בה טומאה מדרבנן.

מאי טעמא?

אמר רב הושעיא:

גזירה שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור.

אי הכי, אשה נמי!

אשה מרגשת בעצמה.

ותימא לה לחיה!

טרידא.

15. עב, א

רַס"י

על פני השדה. משמע גלוי:
 להוציא עובר. שהוא טמון:
 גולל. כיסוי הארון של מת:
 דופק. דף שנותנין בצדו:
 ור' ישמעאל סבר גולל דופק
 הלכתא היא. וכי אתא קרא
 להוציא עובר:
 ור"ע סבר עובר במעי אשה
 טמא. וכי אתא קרא לגולל
 ודופק וקסבר לאו הלכתא היא:
 מדאורייתא מנא ליה. דטמא
 דלא מטהר ליה ממשמעותיה
 דעל פני השדה ואפי' לא מייתר:
 במת בנפש. מת שהוא בתוך נפש
 האחרת:
 רביעית הלוג. דם חיי האדם
 תלויין בו שבכך הוא מתקיים:
 אף רביעית דם הבא משני
 מתים. הלכך האי קרא דכתיב
 ביה חד נפש לאו לרביעית דם
 אתא:
 נפשות. משמע שתיים:
 מת. דבר שמיתה באה על ידו
 דהיינו רביעית:

מאי רבי ישמעאל?
 ומאי רבי עקיבא?

דְתַנִּיא:

"וְכַל אֲשֶׁר יִגַע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה"²⁸⁶ (במדבר יט, טז) -
 להוציא עובר במעי אשה,
 דברי רבי ישמעאל.
 רבי עקיבא אומר:
 לרבות גולל ודופק."

וְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל?

גולל ודופק הלכתא גמירי לה.

וְרַבִּי עֲקִיבָא?

עובר במעי אשה - טמא.

מְדַאֲוֵרֵיתָא מְנָא לִיה?

אָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִיא:

אָמַר קְרָא: "הַנוֹגֵעַ בְּמַת בְּנֶפֶשׁ"²⁸⁷ (במדבר יט, ג) -
 איזהו מת שבנפש של אדם?
 הוּי אֹמֵר זֶה עוֹבֵר שְׁבַמְעֵי אִשָּׁה.

וְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל?

האי מיבעי ליה לרביעית דם הבאה מן המת, שְׁמַטְמָאָה,
 שְׁנֵאמַר: "הַנוֹגֵעַ בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם" (במדבר יט, ג),
 איזהו נפש של אדם שְׁמַטְמָא?
 הוּי אֹמֵר: זֶה רְבִיעִית דָּם.

וְרַבִּי עֲקִיבָא?

לְטַעְמֵיהּ, דְאָמַר: אֵף רְבִיעִית דָּם הָבָא מִשְׁנֵי מֵתִים מְטַמָּא בְּאֵהָל.

דְתַנִּיא:

"רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר:

מִנִּין לְרְבִיעִית דָּם הַבָּא מִשְׁנֵי מֵתִים שְׁמַטְמָאָה בְּאֵהָל?
 שְׁנֵאמַר: "וְעַל כָּל נִפְשוֹת מֵת לֹא יָבֵא"²⁸⁸ (ויקרא כא, יא) - שְׁתֵּי נִפְשוֹת וְשִׁיעוֹר אֶחָד."

²⁸⁶ וְכַל אֲשֶׁר יִגַע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה פְּחַלל חֲרִב אוּ בְעֵצִים אָדָם אוּ בְקִבְרֵי יִטְמָא שְׁמַעַת יָמִים

²⁸⁷ כָּל הַנוֹגֵעַ בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת מִשְׁכָּנוֹ יִהְיֶה טָמֵא וְנִקְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׁרָאֵל מִי נִדָּה לֹא זָרֵק עָלָיו טָמָא יִהְיֶה עוֹד

טְמֵאָתוֹ מִי

²⁸⁸ וְעַל כָּל נִפְשוֹת מֵת לֹא יָבֵא לְאֵבָיו וְלֵאמֹרוֹ לֹא יִטְמָא

16. עב, א

רפ"י

מתניתין

בהמה המקשה לילד:

והוציא עובר את ידו,

וחתכה,

ואחר כך שחט את אמו - הבשר טהור.

שחט את אמו, ואחר כך חתכה - הבשר מגע נבלה,

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

מגע טרפה שחוטה.

מה מצינו בטרפה?

ששחיתתה מטהרתה,

אף שחיתת בהמה תטהר את האבר.

אמר להם רבי מאיר:

לא!

אם טיהרה שחיתת טרפה אותה,

דבר שגופה - תטהר את האבר דבר שאינו גופה!?

מנין לטרפה ששחיתתה מטהרתה?

בהמה טמאה - אסורה באכילה,

אף טרפה - אסורה באכילה,

מה בהמה טמאה - אין שחיתתה מטהרתה,

אף טרפה - לא תטהרנה שחיטה.

לא!

אם אמרת בבהמה טמאה שלא היתה לה שעת הכושר -

תאמר בטרפה שהיתה לה שעת הכושר!?

טול לך מה שהבאת!

הרי שנולדה טרפה מן הבטן - מנין?

לא!

אם אמרת בבהמה טמאה שכן אין במינה שחיטה -

תאמר בטרפה שיש במינה שחיטה!?

בן שמנה חי - אין שחיתתו מטהרתו,

לפי שאין במינו שחיטה.

גמרא

אמאי?

טומאת בית הסתרים היא,

וטומאת בית הסתרים - לא מטמא!

לימא רבי מאיר לטעמיה,

דתנן:

"שלושה על שלושה שנחלק - טהור מן המדרס,

אבל טמא מגע מדרס,

דברי רבי מאיר²⁸⁹

אמר רבי יוסי:

וכי באיזה מדרס נגע זה?

אלא שאם נגע בו זב - שיהא טמא מגע זב" (כלים כז, י).

לאו איתמר עלה:

מתני'
הבשר טהור. שאין בהמה מקבלת טומאה מחיים:
הבשר מגע נבלה. בשר העובר מגע אבר מן החי שהוא מטמא כנבלה בהעור והרוטב (לקמן דף קכט:). אי נמי אם יצא עובר מת נבלה גמורה הוי האבר מאחר שלא טהרתו שחיתת אמו:
מגע טרפה שחוטה. שהשחיטה אע"פ שאינה מתרת האבר באכילה מטהרתו מידי נבלה והויא כטרפה שחוטה שאינה מטמאה מן התורה כדמפרש ואזיל אלא מדרבנן במוקדשין:
מה מצינו. כדקתני לקמיה ומנין לטרפה ששחיתתה מטהרתה: אף שחיתת בהמה תטהר את האבר גרסי:
לא אם טיהרה שחיתת טרפה אותה. שחיתתה מן הדין הוא שהרי דבר שגופה:
ומנין לטרפה ששחיתתה מטהרתה. דשמא אינה מטהרתה ומן הדין אינה מטהרתה שבהמה טמאה אסורה באכילה וטרפה אסורה באכילה:
ומה טמאה אין שחיתתה מטהרתה. מלטמא דהכי תניא בתורת כהנים לכל הבהמה אשר היא מפרסת פרסה וגוי כל הנוגע בהם יטמא להביא בהמה טמאה שלא תטהרנה שחיתתה והלא דין הוא השרץ אסור באכילה ובהמה טמאה אסורה באכילה מה שרץ אין שחיתתו מטהרתו דכתיב בהו טמאים הם לכם אף בהמה טמאה לא תטהרנה שחיתתה או כלך לדרך זו בהמה טמאה אסורה באכילה וטרפה אסורה מה טרפה שחיתתה מטהרתה אף בהמה טמאה כן תלמוד לומר הנוגע בהם להביא בהמה טמאה שלא תטהרנה שחיתתה:
שלא היתה לה שעת הכושר. לטהר מטומאתה ע"י שחיטה:
תאמר בטרפה שהיתה לה שעת הכושר. וכיון דחל עלה תורת שחיטה תו לא פקעה מיניה והויא בכלל שאר צאן ובקר:
טול לך מה שהבאת. טול מכאן ראייה זו שהבאת:
הרי שנולדה טרפה מן הבטן מנין. שתטהרנה:
שיש במינה שחיטה. הלכך לא נפקא מכלל בקר וצאן אבל בן שמונה חי שנולד מבהמה חיה אין לנו במה לטהר אפי' נשחט לפי שאינו בכלל בקר וצאן:

גמ'

אמאי. בשר העובר טמא והלא לא נגע האבר בבשר אלא ע"י חבורו אותו מגע חבור בית הסתרים הוא שאינו נראה:
וטומאת בית הסתרים. קי"ל במס' נדה (דף מב:). דלא מטמא:
לימא ר"מ לטעמיה. דאית ליה טומאת בית הסתרים מטמא:
שלשה. טפחים בגד שראוי למדרס והיה מדרס הזב שהוא אב הטומאה כדכתיב וכל אשר יגע במשכבו וגו':
שנחלק. ואינו ראוי עוד למדרס אבל ראוי הוא לשאר טומאות דקי"ל שלש אצבעות על שלש חזי לעניים ולעשירים:
טהור מן המדרס. מלטמא אדם וכלים:
אבל טמא מגע מדרס. טומאת הנוגע במדרס יש לו והוי ראשון לטומאה מפני שנגעו זה בזה בעודן מחוברין שהיו מדרס:
וכי באיזה מדרס נגע זה. מאחר שנחלק שהרי מגע חבירו אינו מגע לפי שהוא בית הסתרים אלא אם י"ל שיש כלום טומאה משמרת עליו לאו משום מגע מדרס:
אלא שאם נגע בו הזב. ברגלו ערום כשדרס עליו או לאחר שדרס עליו והוי עליו שני טומאות טומאת מדרס שהיא אב הטומאה וטומאת מגע שהיא ראשונה ואינה אלא לטמא אוכלין ומשקין ונחלק טהור מטומאת מדרס ואינו אב הטומאה עוד אבל טמא מגע הזב כ"ז שלא טבל ונפחת מגי אצבעות:

²⁸⁹ מסורת הש"ס ועוד. גירסת וילנא: ונתניא

אָמַר עוֹלָא:

לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שְׁלִשָּׁה עַל שְׁלִשָּׁה שְׁנַחֲלָק, אָבֵל שְׁלִשׁ עַל שְׁלִשׁ הַבָּאוֹת מִבְּגַד גְּדוּל - בְּשַׁעַת פְּרִישְׁתָּן מֵאֲבִיהֶן מְקַבְּלוֹת טוּמְאָה מֵאֲבִיהֶן, הָא נִמִּי בְּשַׁעַת פְּרִישְׁתָּן מֵאֲבִר מְקַבֵּל טוּמְאָה מֵאֲבִר.

רַבִּינָא אָמַר:

בְּגַד - לֹא לְחַתִּיכָה קָאִי,

עוֹבֵר - לְחַתִּיכָה קָאִי,

עגא, וְכָל הָעוֹמֵד לְחַתוּךָ אֶפְחַתוּךָ דְּמִי.

כְּמָאן?

כְּרַבִּי מֵאִיר,

דְּתַנּוּ:

"כָּל יְדוֹת הַבָּלִים שֶׁהֵן אֲרוֹנוֹת וְעֵתִיד לְקַצֵּץ - מְטַבִּיל עַד מְקוֹם מְדָה,

דְּבַרֵּי דְבֵי מֵאִיר,

וְחֻכְמִים אוֹמְרִים:

עַד שְׁיֻטְבִּיל אֶת כּוֹלוֹ" (מקוואות י, ה).

אֶפִּילוּ תִּמְאָה: רַבְּנָן,

חֲבוּרֵי אוּכְלִין כְּמָאן דְּמִפְּרִתֵי דְּמִי,

וְנִגְיַעֵי בְּהַדְרֵי.

בְּשִׁלְמָא לְעוֹלָא - הֵיִינוּ דְּקַתְנִי: "חַתְכָּה",

אֶלָּא לְרַבִּינָא מֵאִי "חַתְכָּה"!

אֵיִדִּי דְּתַנָּא רִישָׁא: "חַתְכָּה",

תַּנָּא נִמִּי סִיפָא "חַתְכָּה".

רַשִׁי

לֹא שָׁנוּ. דְּנַחֲלָק ר' יוֹסִי עַל ר' מֵאִיר:

אֵלָּא בְּשִׁלְשָׁה עַל שִׁלְשָׁה שְׁנַחֲלָק.

דְּלִיכָא לְמִימַר בְּשַׁעַת פְּרִישְׁתָּן זֶה מִזֶּה קִבְּלוּ טוּמְאָתָא מִגַּע זֶה מִזֶּה שֶׁהָרִי בְּשַׁעַת פְּרִישְׁתָּן לֹא יֵשׁ בְּזֶה כְּדִי לְטַמְּא בְּגַד וְלֹא בְּזֶה כְּדִי לְטַמְּא בְּגַד שֶׁהָרִי אֵין בְּהֵם שִׁיעוֹר אֲב הַטּוּמְאָה:

אָבֵל ג' אֲצַבְעוֹת הַבַּיִן מִבְּגַד

גְּדוּל. שֶׁהִיָּה טַמְּא מִדְּרַס וְחַתְכוּ מִמֶּנּוּ שְׁלֹשׁ אֲצַבְעוֹת טַהוֹר הַחַתִּיכָה הַקְּטָנָה מִן הַמְּדַרַס שֶׁאֵין בָּהּ כְּשִׁיעוֹר וְטַמְּאָה מִגַּע מִדְּרַס אֲפִי לְר' יוֹסִי דֹאמַר אֵין מִגַּע הַחֲבוּר מִגַּע דֵּהָא בֵּית הַסְּתָרִים הִיא הַכָּא מוֹדָה מִשׁוּם דְּבְשַׁעַת פְּרִישְׁתָּן מֵאֲבִיו אֵי אֲפִשֵׁר לְצַמְצַם שְׁלֹא יִגַּע מִעַט מִעַט וּבְשַׁעַת פְּרִישָׁה אֵינוּ בֵּית הַסְּתָרִים וּמְקַבֵּל טוּמְאָה מֵאֲבִיו שִׁישׁ בּוֹ שִׁיעוֹר אֲב הַטּוּמְאָה וְהַכָּא גַבִּי מִתְנַיִי נִמִּי אֲפִי ר' יוֹסִי מוֹדָה דְּמִגַּעוּ מִגַּע מִשׁוּם שַׁעַת פְּרִישָׁה כְּשַׁחֲתֵךְ הָאֲבִיר מִן הָעוֹבֵר:

כַּחֲתוּךָ דְּמִי. וְהָרִי נוֹגַעִין זֶה בְּזֶה:

עַד מְקוֹם מְדָה. שֶׁהוּא עֵתִיד לְקַיֵּם וְמָה שַׁעֲתִיד לְקוֹץ אֵין צָרִיךְ טְבִילָה דְּכַקְצוּץ דְּמִי:

חֲבוּרֵי אוּכְלִין. שֶׁהֵן רַכִּין אֵינוּ חֲשִׁיב חֲבוּר וְכִמְאֵן דְּמִפְּרִתֵי דְּמוּ וְדֹאמְרִינֵן בַּעֲלָמָא (פְּסַחִים דָּף פה). לְרַבִּינָא חֲבוּרֵי אוּכְלִין כְּמָאן דְּמִפְּרִתֵי דְּמוּ מִהַכָּא נִפְקָא:

בְּשִׁלְמָא לְעוֹלָא. דֹאמַר טַעמָא מִשׁוּם פְּרִישָׁה הוּא:

הֵיִינוּ דְּקַתְנִי. מִתְנַיִי חַתְכוּ דֹאֵי לֹא חַתְכוּ אֵין טַמְּא מִשׁוּם דְּמִגַּע סְתָרִים הוּא:

אֵיִדִּי דְּתַנָּא רִישָׁא חַתְכוּ. וְאַחַר כֵּךְ שַׁחַט אֶת אִמּוֹ הַבֶּשֶׂר טַהוֹר דְּדוּקָא חַתְכוּ קוֹדֵם שַׁחִיטָה דְּמִשַׁעָה שְׁנִשְׁחַטָה וְנִרְאִית לְטוּמְאָתָא אוּכְלִין לֹא נִגַּע הָא לֹא חַתְכוּ טַמְּא:

תַּנָּא סִיפָא חַתְכוּ. וּבִלְא חַתְכוּ נִמִּי טַמְּא הָעוֹבֵר:

17. עג, א

רש"י

מי מטמא. דקתני בה תורת
מגע:
מטמאה במוקדשין. מדרבנן:

"וְחִכְמִים אוֹמְרִים: מִגַּע טְרֵפָה שְׁחוּטָה."

"טְרֵפָה שְׁחוּטָה" - מִי מְטַמְּא?!?

אין, כדאבוה דשמואל,
דאמר אבוה דשמואל:
טרפה ששחטה - מטמאה במוקדשין.

18. עג, א

רש"י

אמרו לו הרבה מצלת כו'. לקמיה מפרש מאי קא מהדרי ליה:
 ואת האבר המדולדל בה. בשום בהמה שנחתך ממנו אבר ומעורה ותלוי במקצת דאמר"י בהעור והרוטב (לקמן דף קכז:) האבר המדולדל בבהמה ונשחטה מטמאה טומאת אוכלין ולא טומאת נבלות מדקתני הוכשרו בדמיה ואי נבלה מאי הכשר איכא למימר ואע"פ שאסורין באכילה כדקתני לקמן בשמעתין להביא האבר והבשר המדולדלים:
 דבר שגופה. כלומר דין הוא שתטהרנו שהיא גופה:

"מה מצינו בטרפה ששחיטתה מטהרתה אף שחיטת בהמה תטהר את האבר"²⁹⁰.

תניא:

"אמר להו רבי מאיר:

וכי מי טיהרו לאבר זה מידי נבלה? שחיטת אמו - אם כן תתירנו באכילה!
 אמרו לו: הרבה מצלת על שאינו גופה יותר מגופה,
 שהרי שנינו: "חותך מן העובר שבמעיה - מותר באכילה,
 מן הטחול,
 ומן הנליות - אסור באכילה".

מאי קאמר?

אמר רבא ואמרי לה כדי:

חסורי מחסרא והכי קתני:

אמר להו רבי מאיר: וכי מי טיהרו לאבר זה מידי נבלה?
 שחיטת אמו.

אם כן תתירנו באכילה!

אמרו לו: טרפה תוכיח, ששחיטתה מטהרתה מידי נבלה, ואינה מתירתה באכילה.

אמר להו: לא! אם טיהרה שחיטת טרפה אותה, דבר שהיא גופה תטהר את האבר דבר שאינו גופה?
 אמרו לו: הרבה מצלת על שאינו גופה יותר מגופה,

שהרי שנינו: "חותך מן העובר שבמעיה - מותר באכילה,

מן הטחול,

ומן הנליות - אסור באכילה".

תניא נמי הכי:

"אמר להו רבי מאיר:

וכי מי טיהרו לאבר זה מידי נבלה?

אמרו לו: שחיטת אמו.

אם כן תתירנו באכילה!

אמרו לו: טרפה תוכיח ששחיטתה מטהרתה מידי נבלה ואינה מתירתה באכילה!

אמר להו: אם טיהרה שחיטת טרפה אותה, ואת האבר המדולדל בה - דבר שגופה,
 תטהר את העובר שאינו גופה?

אמרו לו: הרבה מצלת על שאינו גופה יותר מגופה,

שהרי שנינו: "חותך מן העובר שבמעיה - מותר באכילה,

מן הטחול,

ומן הנליות - אסור באכילה".

²⁹⁰ מסורת הש"ס. גירסת וילנא: העובר

19. עג, א

רש"י

כמחלוקת באבר. דעוברין:
 כך מחלוקת באבר. המדולדל
 בבהמה דלרבי מאיר אין
 שחיטתו מטהרתו ולרבנן
 שחיטתו מטהרתו:
עושה ניפול. בשעת שחיטה הרי
 הוא כנופל ממנה ואין שחיטתו
 מועלת לו ומשום לישנא דקרא
 דילפינן לקמן מיתה עושה ניפול
 נקט לה:
ניפול. גמר נפילה:
אליבא דרבנן. דבאבר דעובר
 מטהרי ובאבר המדולדל בה
 מטמאין:
בחזרה. כדאמר ר' יוחנן בריש
 פירקין (לעיל דף סח:) אבר עצמו
 מותר באכילה אם החזיר:
בשלמא לריש לקיש. דאמר
 באיברין נמי פליגי הא אע"ג דר'
 מאיר קאמר לה לא תקשה
 ולדבריהם דרבנן דמטהרי
 בעוברין ובאברין קאמר להו
 דאע"פ שאתם מטהרין באבר
 בהמה היה לכם לטמא באבר
 העובר שאינו גופה:
אלא לר' יוחנן. דאמר דברי הכל
 אבר המדולדל טמא היכי תני
 ואת האבר המדולדל:
אלא אי אתמר כו'. והך מתני'
 דקאמר ר"מ לא אם טהרה כו'
 לריש לקיש כדשנינן לדבריהם
 דרבנן קאמר להו:
אין שחיטה עושה ניפול. וטהור
 מלטמא אע"פ שאסורה באכיל':
מאי טעמא דר' יוחנן אליבא
דר' מ. דנותן חילוק בין אבר
בהמה לאבר העובר:

]"אמר להן רבי מאיר:

וכי מי טיהרו לאבר זה מידי נבלה?
 אמרו לו: שחיטת אמו.

אם כן תתיירו באכילה!

אמרו לו: טרפה תוכיח ששחיטתה מטהרתה מידי נבלה ואינה מתירתה באכילה!
 אמר להן: אם טיהרה שחיטת טרפה אותה, ואת האבר המדולדל בה - דבר שגופה
 תטהר את העובר שאינו גופה?!

אמרו לו: הריהו מצלת על שאינו גופה יותר מגופה,
 שהרי שנינו: "חותך מן העובר שבמעיה - מותר באכילה,
 מן הטחול,

ומן הכליות - אסור באכילה"].

אמר רבי שמעון בן לקיש:

כמחלוקת בעוברין,

כך מחלוקת באיברין.

ורבי יוחנן אמר:

מחלוקת באבר דעובר,

אבל באבר דבהמה - דברי הכל שחיטה עושה ניפול.

אמר רבי יוסי ברבי חנינא:

מאי טעמא דרבי יוחנן אליבא דרבנן?

האי - אית ליה תקנתא בחזרה,

והאי - לית ליה תקנתא בחזרה.

מיתבי:

"אמר להם רבי מאיר:

לא! אם טיהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המדולדל בה דבר שגופה,
 תטהר את העובר דבר שאינו גופה?!"

בשלמא לרבי שמעון בן לקיש - לדבריהם קאמר להו:

לדידי לא שנא אבר דעובר ולא שנא אבר דבהמה כי הדידי נינהו.

אלא לרבי יוחנן - קשיא!

עג, ב

אלא אי אתמר, הכי אתמר:

אמר רבי שמעון בן לקיש:

כמחלוקת בעוברים כך מחלוקת באיברין.

ורבי יוחנן אמר:

מחלוקת - באבר דעובר,

אבל באבר דבהמה - דברי הכל אין שחיטה עושה ניפול.

אמר רבי יוסי ברבי חנינא:

מאי טעמא דרבי יוחנן אליבא דרבי מאיר?

האי - גופה,

והאי - לאו גופה.

20. עג, א - עד, א

רפ"י

הכל מודים. ר"מ ורבנן: **שמיטה עושה ניפול.** אבר המדולדל בבהמה ומתה המיתה מפלת אותו ואינו טמא כאבר מן הנבלה אלא כאבר מן החי והפרש יש ביניהם דאמרינן בהעור והרוטב (לקמן דף קכח:). אבר מן החי בשר הפורש ממנו טהור דאין מטמא אלא כשהוא אבר שלם בשר גידים ועצמות אבל נבלה כזית ממנה טמא אב הטומאה:

מיפול פליגי. ר"מ ורבנן בשחיטה: **מיתה תנינא.** דעושה ניפול: **שחיטה תנינא.** דאין עושה ניפול: **מתה הבהמה.** שהיו בה אבר ובשר מדולדלין אבר בפני עצמו ובשר בפני עצמו ומשנה היא בהעור והרוטב:

הבשר צריך הכשר. מים שאם יגע בטומאה יקבלנה דמיתה עושה ניפול והוה ליה בשר מן החי שהבשר הפורש ממנו טהור ואינו מטמא משום אבר מן החי:

ואינו מטמא משום אבר מן הנבלה. שיהא בשר הפורש ממנו טמא משום דמיתה עושה ניפול כמו שנגמרה נפילתה קודם שמתה:

דברי ר"מ. וליכא דפליגי עליה במיתה עושה ניפול אלא ר"ש מטהר קתני התם ומוקמינן ליה אפלוגתא אחריתי אבל רבי ודאי לא פליגי עליה אף על גב דפליגי עליה בשחיטה ואמרי אין עושה ניפול גבי אבר דעובר דהא ר"מ נמי שחיטה אין עושה ניפול בבהמה סבירא ליה כרבנן כדמפרש ואזיל וקא חזינן הכא בדמיתה מודי:

הוכשרו בדמיה. לקבל טומאת אוכלין אלמא סבירא ליה אין בהן טומאת עצמן כאבר מן החי דשחיטה הועילה להם אפילו לרבי מאיר דפליגי באבר דעובר:

לא הוכשרו. וצריכין הכשר אחר לקבל טומאה דקסבר אין בהמה נעשית יד לאבר להביא הכשר עליה: **אי מההיא הוה אמינא.** כי היכי דפליגי ר"מ באבר דעובר פליגי נמי באבר בהמה דשחיטה עושה ניפול ומטמא כאבר מן החי: **ומאי הוכשרו.** דמשמע דאין בהן טומאה דעצמה:

אבשר. קאמר דאי סבירא לן שחיטה עושה ניפול הוה ליה בשר הפורש מן החי וטהור הלכך איצטריכא דרב יצחק בר יוסף: **והא הוכשרו.** לשון רבים קאמר:

חד לבשר הפורש מן הבהמה. שהיה מדולדל בה קודם שחיטה כדקתני האבר והבשר המדולדלין בבהמה:

וחד לבשר שיפרש מן האבר. לאחר שחיטה: **ומאי אולמיה.** דבשר הפורש מן האבר מהפורש מן הבהמה דאצטריך למתנייה: **סד"א הואיל.** ועם האבר מטמא אדם כנבלה אימא לא תיבעי הכשר לאחר פרישתו ויקבל טומאת אוכלין בלא הכשר:

קמ"ל. הוכשרו בדמיה דבעי הכשר ונקפא מינה להיכא דנחתך כל האבר קודם שחיטה דלא הוכשר בדמיה ואח"כ פירש בשר ממנו דבעי הכשר ואשמעינן דאע"ג דק"ל במסכת נדה (דף נא.) מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה וצריכין הכשר אף כל שאין סופו לטמא טומאה חמורה פרט לנבלת עוף טהור שסופה לטמא טומאה חמורה אם אכלה לפיכך אין צריכה הכשר לטמא טומאת אוכלין דוקא סופו אבל תחלתו כי האי תחלתו טמא טומאה חמורה ואין סופו לטמא טומאה חמורה משפירש צריך הכשר:

נקוט דרב יצחק בידך. דאמר משמיה דר' יוחנן הכל מודים שאין שחיטה עושה ניפול ולא מיהדר לשנויי לישנא דאמרינן ברישא לר' יוחנן דברי הכל שחיטה עושה ניפול:

דרבה בר בר חנה קאי כוותיה. משמיה דר' יוחנן:

אין בהם. איסור לאו של אבר מן החי: **אלא מצות פרוש.** בעלמא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אלמא אין שחיטה עושה ניפול:

אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: הכל מודים ש: **מיתה עושה ניפול,** ואין שחיטה עושה ניפול.

במאי עסקינן?

אילימא באבר דעובר - מיפול פליגי,

אלא באבר דבהמה - מיתה תנינא!

שחיטה תנינא!

מיתה תנינא - "מיתה הבהמה:

הבשר - צריך הכשר,

והאבר - מטמא משום אבר מן החי,

ואינו מטמא משום אבר מן הנבלה,

דברי רבי מאיר."

שחיטה נמי תנינא - "נשחטה בהמה - הוכשרו בדמיה,

דברי רבי מאיר.

רבי שמעון אומר:

לא הוכשרו."

אי מההיא - הוה אמינא: מאי "הוכשרו"? אבשר.

והא "הוכשרו" קתני!

מהו דתימא: חד - לבשר הפורש מן הבהמה,

וחד - לבשר הפורש מן האבר.

ומאי אולמיה דהאי מהאי?

סלקא דעתך אמינא: הואיל ומטמא טומאה חמורה אגב אביו, אימא לא ליבעי הכשר, קמשמע לן.

אמר רב יוסף:

נקוט דרב יצחק בר יוסף בידך,

דרבה בר בר חנה קאי כוותיה.

דתניא:

"ובשר בשדה טרפה לא תאכלו" 291 (שמות כב, ל) -

להביא האבר והבשר המדולדלין בבהמה, ובחיה ובעוף ושחטן שהו אסורין."

ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

אין בהן אלא מצות 'פרוש' בלבד.

עד, א

291 ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לקבל תשלומן אתו

21. עַד, א

רַש"י

יְתִיב רַב יוֹסֵף קָמְיָה דְרַב הוֹנָא וְיִתִּיב וְקָאָמַר:
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב:
אָכְלוּ לָזָה - לֹקָה.

אָמַר לִיה הֵהוּא מַרְבָּנָן: לֹא תַצִּיתוּ לִיה!
הֲכִי אָמַר רַב יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מִרְתָּא מִשְׁמִיָּה דְרַב:
אָכְלוּ לָזָה - אִינוּ לֹקָה.

אָמַר לִיה רַב הוֹנָא:
אָנָּן אַמְאָן נִסְמוּדָּ?

אֶהְדְרִינְהוּ רַב יוֹסֵף לְאַפְיָה, אָמַר לִיה: מַאי קוּשְׂיָא?
כִּי אָמַרְי אָנָּא - בְּמִיתָהּ, דְּעוֹשָׂה נִפּוּל.
כִּי אָמַר אִיהוּ - בְּשַׁחֲטָהּ, דְּאִינָה עוֹשָׂה נִפּוּל.

אָמַר רַבָּא:

מָנָא הָא מִלְתָּא דְאָמור רַבָּנָן: "מִיתָה - עוֹשָׂה נִפּוּל"

"שַׁחֲטָה - אִינָה עוֹשָׂה נִפּוּל"?

דְּכַתִּיב: "וְכָל אֲשֶׁר יַפּוּל עֲלָיו מֵהֶם בְּמוֹתָם יִטְמָא"²⁹² (ויקרא יא, לא-לב) - לְמַעוּטֵי כְּמַאי?
אִילִימָא: לְמַעוּטֵי בְּחִיָּיהֶם - מִ"נִבְלָתָם"²⁹³ (ויקרא יא, לה-לח) נִפְקָא!

אָלָא שְׁמַע מִינָה:

מִיתָה - עוֹשָׂה נִפּוּל,

וְאִין שַׁחֲטָה - עוֹשָׂה נִפּוּל.

אָמַר לִיה רַב אֲדָא בַּר אֶהֱבָה לְרַבָּא:

וְהָא קָרָא בְּשַׁרְצִים כְּתִיב!

אָמַר לִיה: אִם אִינוּ עֲנִין לְשַׁרְצִים, דְּלָאוּ בְּנֵי שַׁחֲטָה נִינְהוּ,
תְּנַהוּ עֲנִין לְבַהֲמָה.

וְאֶכְתִּי, מִכְּעֵי לִיה כְּעִין מִיתָה,

לְחִין - מְטַמְּאִים,

בְּשִׁים - אִין מְטַמְּאִים!

תְּרִי "בְּמוֹתָם" (ויקרא יא, לא-לב) כְּתִיבִי.

אֶכְלוּ לָזָה. הָאֵבֶר הַמְדוּלְדֵל:
אִינוּ לֹקָה. דְּמַצוֹת פְּרוֹשׁ בַּעֲלָמָא
הוּא:
אֶהְדְרִינְהוּ. בְּכַעַס:
כִּי אָמַרְי אָנָּא. דְּלֹקָה מִשׁוּם אֵבֶר
מִן הַחֵי בְּמִיתָה דְּעוֹשָׂה נִפּוּל
וְאֶשְׁמִיעְךָ רַב דְּלֹא מִשׁוּם נְבִלָה
מִתְרִינָן בֵּיה אֵלָא מִשׁוּם אֵבֶר מִן
הַחֵי:
וְכָל אֲשֶׁר. בְּשַׁרְצִים כְּתִיב:
מִנְבִּלְתָּם נִפְקָא. וְכִי יִפּוּל
מִנְבִּלְתָּם:
אֵלָא. הֲכִי קָאָמַר כָּל אֲשֶׁר יִפּוּל
מֵהֶם בְּמוֹתָם עַל יְדֵי מִיתָה הוּא
נְפִילָה מֵהֶם אִיבְרִים הַמְדוּלְדֵלִים
בְּהֶם:
בְּשַׁרְצִים כְּתִיב. דְּלֹא שְׂיִכָּא בְּהוּ
שַׁחֲטָה וְהִכִּי מִמַּעַט שַׁחֲטָה
מֵהָא קָרָא:
אִם אִינוּ עֲנִין כּו'. דְּעַל כְּרַחֲךָ
בְּמוֹתָם מִיַּעוּטָא הוּא דְּלִגּוּפִיָּה
לֹא אִיצְטְרִיךְ דְּהָא בְּמִתִּים
מִשְׁתַּעֵי דְּנְבִלְתָּם כְּתִיב וְנִכְתוּב
וְכִי יִפּוּל לְמִימְרָא דְּעוֹשִׂים נִפּוּל
וְלֹא בְּעֵי בְּמוֹתָם אֵלָא עַל כְּרַחֲךָ
לְמַעוּטֵי שַׁחֲטָה:
דְּלָאוּ בְּנֵי שַׁחֲטָה נִינְהוּ. וְלֹא
אִיצְטְרִיךְ בְּמוֹתָם דְּהָא אִפִּילוּ
שַׁחֲטָתָם מִיתָה הִיא:
כְּעִין מִיתָה. כְּעִין שַׁחֲטָה מִיתָה
שֶׁהִיוּ לְחִים לְמַעוּטֵי שַׁחֲטָה שִׁבֵּשׁ:

²⁹² לֹא אֵלָּה הַטְּמֵאִים לָכֶם בְּכָל הַשְּׂרָדִין כָּל הַנִּגַּע בָּהֶם בְּמִתָּם יִטְמָא עַד הָעֶרֶב. לֵב וְכָל אֲשֶׁר יַפּוּל עֲלָיו מֵהֶם בְּמוֹתָם יִטְמָא מִכָּל כְּלֵי עֵץ אוּ כְּבֹד אוּ עוֹר אוּ שֶׁק כָּל כְּלֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִלְּאֲכָה בָּהֶם בְּמִים יִבָּא וְטִמָּא עַד הָעֶרֶב וְטָהַר
²⁹³ לֹא וְכָל אֲשֶׁר יַפּוּל מִנְבִּלְתָּם עֲלָיו יִטְמָא תְּנַוּר וְכִידִים יִתֵּן טִמָּאִים הֵם וְטִמָּאִים יִהְיוּ לָכֶם. לֹא אֶךְ מִעֵין וּבֹדֵר מִקּוֹה מִים יִהְיֶה טָהוֹר וְנִגַּע מִנְבִּלְתָּם יִטְמָא. לֹא וְכִי יַפּוּל מִנְבִּלְתָּם עַל כָּל זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר יִזְרַע טָהוֹר הוּא. לֹא וְכִי יִתֵּן מִים עַל זֶרַע וְנִפְּל מִנְבִּלְתָּם עֲלָיו טִמָּא הוּא לָכֶם. לֹא וְכִי יִמּוֹת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאֶכְלָה הַנִּגַּע מִנְבִּלְתָּהּ יִטְמָא עַד הָעֶרֶב

22. עד, א

רש"י

דעובר חי. דיש במינו שחיטה
מהניא שחיטה אף לאבר היוצא
לטהרו:

["בהמה המקשה לילד:

והוציא עובר את ידו,

וחתכה,

ואחר כך שחט את אמו - הבשר טהור.

שחט את אמו, ואחר כך חתכה - הבשר מגע נבלה,

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

מגע טרפה שחוטה.

מה מצינו בטרפה?

ששחיתתה מטהרתה,

אף שחיתת בהמה תטהר את האבר.

אמר להם רבי מאיר:

לא!

אם טיהרה שחיתת טרפה אותה,

דבר שגופה - תטהר את האבר דבר שאינו גופה?]

אמר רב חסדא:

מחלוקת באבר דעובר חי,

אבל באבר דעובר מת - דברי הכל: שחיטה עושה ניפול.

ורבה אמר:

כמחלוקת בזה - כך מחלוקת בזה.

23. עד, א

רש"י

והתניא. בתורת כהנים גבי וכי ימות מן הבהמה כו':

בן ח' יוכיח שאע"פ שיש במינו שחיטה אין שחיטה מטהרתו. אם נולד ושחטו אבל אגב אמו ניתר בשחיטת אמו דברי הכל אף טריפה אע"פ שיש במינה שחיטה לא תטהרנה שחיטתה ומתני' קתני בן ח' אין במינו שחיטה: אמר רב כהנא. האי דקתני תנא דברייתא יש במינו שחיטה אגב אמו קאמר שניתר בשחיטת אמו:

מינא דאמיה לא פריך. לא חשיבא ליה פירכא דהואיל ואין בבני ח' שחיטה אין במינו שחיטה קרינא ביה: ולהאי תנא. דברייתא דפריך מינא דאמיה וסבר יש במינו שחיטה קרינא ביה:

טרפה דשחיטה מטהרתה מנא ליה. תיפוק ליה מבהמה טמאה דאין שחיטה מטהרתה:

"בן שמנה חי - אין שחיטתו מטהרתו, לפי שאין במינו שחיטה".

והתניא:

"בן שמנה חי יוכיח,

שאף על פי שיש במינו שחיטה - אין שחיטתו מטהרתו!"

אמר רב פהנא:

יש במינו שחיטה אגב אמו.

ותנא דידן?

מינא דאמיה לא פריך.

ולהאי תנא דפריך - טרפה דשחיטתה מטהרתה מנא ליה?

נפקא ליה מדרב יהודה אמר רב,

דאמר רב יהודה אמר רבי ואמרי לה במתניתא תנא:

אמר קרא: "וכי ימות מן הבהמה"²⁹⁴ (ויקרא יא, לט) -

מקצת בהמה - מטמאה,

ומקצת בהמה - אינה מטמאה,

ואיזו זו?

זו טרפה ששחטה.

²⁹⁴ וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנגע בנבלתה יטמא עד הערב

24. עַד, א

רַש"י

ושחט בה בן ט' חי. ויצא אחר שחיטתו ואמו קיימת בן ח' לא קא מיבעי ליה דהא אפילו יצא לאויר העולם ושחטו תנן במתניתין (לעיל דף עב:) אין שחיטתו מטהרתו:

אבל במעי אמו לא שריא. שחיטה דיליה וכ"ש לרבנן דאמרי לא שייכא ביה שחיטה כלל אפילו יצא חי לאחר שחיטה דאין שחיטה בו אלא ביצא לאויר בחיי אמו:

או דילמא אפי' לרבנן. שריא ליה שחיטתו דקסברי רבנן ד' סימנן אכשר ביה רחמנא באיזה שני הסימנים שישחטו או של אמו או שלו וכ"ש לרבי מאיר דאמר שחיטה שייכא ביה:

ת"ש. דתנן במתני' הרי שנולדה טרפה מן הבטן מנין וקס"ד דאפילו בנטרפה שעה אחת קודם לידתה קאמר דלא היתה לה שעת הכושר לישחט ולא חל עליה תורת שחיטה:

ואם איתא. דשחיטה במעי אמו שחיטה היא הרי היתה לטרפה זו שעת הכושר לשחיטה קודם שנטרפה:

בבעלת ה' רגלים. דהאי טרפות ודאי הוה בה משנוצרה וכגון שיתור זה ברגלים האחרונים דאמר בבכורות (דף מ.) דבעלת ה' רגלים הרי זה מום ואמרי' התם לא שנו אלא שחסר או יתר ביד אבל ברגל אפילו טרפה נמי הוי דכל יתר כנטול דמי:

בעי רב הושעיא:

הושיט את ידו למעי בהמה ושחט בן תשעה חי - מהו?

תבעי לרבי מאיר,

ותבעי לרבנן.

"תבעי לרבי מאיר" -

עד כאן לא קאמר רבי מאיר בן פקועה טעון שחיטה הני מילי היכא דיצא לאויר העולם, אבל במעי אמו - לא שריא ליה שחיטה,

או דילמא:

אפילו לרבנן ארבעה סימנן אכשר ביה רחמנא.

אמר רב חנניא:

תא שמע:

"הרי שנולדה טרפה מן הבטן".

ואי איתא, משפחת לה דהיתה לה שעת הכושר, דאי בעי עייל ידיה ושחטה.

אמר ליה רבא:

תני: "שנוצרה טרפה מן הבטן",

ומשפחת לה בבצלת חמש רגלים.

25. עד, א

רש"י

מתני' קורעו. שאין צריך שחיטה ומודי ר"מ בהו דאיתרבו מכל בבהמה תאכלו דלאו חדשים איכא ולא אוירא איכא הילכך לאו בהמה הוא:
ומוציא את דמו. דחלבו הוא דמותר כדקתני לקמן (דף עה.) מה חלב ושתי הכליות האמורין באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל אבל דמו לא גרע מדם האברים דקיי"ל בכריתות (דף כא:) דם האברים עובר בלא תעשה:
טעון שחיטה. דחדשים גרמי לשוייה בהמה באנפי נפשיה ולא איתרביא מכל בבהמה תאכלו ולרבנן חדשים ולידה גרמי דרבנן מרבו ליה להיתרא מכל בבהמה תאכלו:
וחייב באותו ואת בנו. שלא ישחטנו ביום ששחטו אמו:
ר"ש שזורי. בגמרא פריך היינו תנא קמא:
קרעה. לבהמה בלא שחיטה:

גמ' לא הילכו בו. בשליל זה להקל:
אלא על עסקי שחיטה בלבד. אבל לשאר דבריו מודו רבנן דבהמה מעלייתא היא:
למעוטי חלבו וגידו. דכיון דמצאוהו חי חדשים ואוירא גרמי לאסור חלבו וגידו:
חלבו דמאי. אע"פ שהוא בכל הספרים אמת הדבר שהוא שבוש ולא יש חכם אשר יושיבנו על כנו דהיכי בעי חלבו דמאי והא ודאי ליכא לאוקומי מילתיה אלא בשליל דבן ט' חי דהא עליה קאי אלא בפרק דגיד הנשה גרסינן לה לכולה כי הא ואגב שיטפא דגירסא אישתבשו בה למיגרסי' הכא והכי גרסינן והא מיפלג פליגי דתניא כו' וא"ר אלעזר א"ר אושעיא מחלוקת כו' עד ור' יהודה לשיטתו אלא אי אתמר כו' ולא גרסינן בהאי פירקא אלא חלבו דגיד אבל בפי גיד הנשה גרסינן לה והכי פירושו והא מיפלג פליגי בין בחלב בין בגיד דתניא גיד הנשה נוהג בשליל וחלבו של שליל אסור וכדמפרש בבן ט' חי דקסבר חדשים ואוירא גרמי ואע"פ שנשחטה אמו והוציאנהו:
והלך ר"מ לשיטתו. דמשוי ליה בהמה לענין שחיטה:
מעיקרו. אפי' הנבלע ונשרש בבשרה:
גוממו עם השופי. כלומר חותכו בשוה לשופי ונוטל את הגבוה מן השופי דממי לגיד ואסור מדרבנן אבל שרשין של חלבו מותרין:
לא הילכו בו. חכמים בשליל בהיתר זה דלא משוי ליה בהמה:
אלא על עסקי אכילה. לאוכלו בלא שחיטה ולאכול חלבו וגידו:
למעוטי רובעו וחורש בו. בכלאים בשור וחמור דודאי לוקה:

מתניתין

השוחט את הבהמה, ומצא בה: בן שמנה חי או מת, או בן תשעה מת - קורעו, ומוציא את דמו.

מצא: בן תשעה חי - טעון שחיטה, וחיוב באותו ואת בנו,

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

שחיטת אמו מטהרתו.

רבי שמעון שזורי אומר:

אפילו בן חמש שנים וחורש בשדה שחיטת אמו מטהרתו.

עד, ב

קרעה ומצא בה בן תשעה חי - טעון שחיטה,

לפי שלא נשחטה אמו.

גמרא

אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא:

לא הילכו בו אלא על עסקי שחיטה בלבד.

למעוטי מאי?

למעוטי חלבו,

וגידו.

"חלבו" - דמאי?

אילימא: חלבו דשליל - מפלג פליגי!

דתניא:

"גיד הנשה: נוהג בשליל, וחלבו - אסור,

דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

אינו נוהג בשליל, וחלבו - מותר,"

ואמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא:

מחלוקת בבן תשעה חי,

והלך רבי מאיר לשיטתו,

ורבי יהודה לשיטתו.

אלא: חלבו דגיד - מפלג פליגי!

דתניא:

"גיד הנשה: מחטט אחריו בכל מקום שהוא,

וחותר שמנו מעיקרו,

דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

גוממו עם השופי."

אלא אי אתמר, הכי אתמר:

אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא:

לא הילכו בו אלא על עסקי אכילה בלבד,

למעוטי: רובעו,

וחורש בו.

26. עַד, ב

רַס"י

בַּחֲלָבוֹ. שֶׁל שְׁלִיל :

קוֹרְעוּ וּמוֹצִיא אֶת דְּמוֹ. אֵלְמָא אֶפִּילוּ בִּן ח' דְּלִכּוּלֵי עֵלְמָא חֲלָבו מוֹתֵר קִתְּנֵי מִתְּנִי קוֹרְעוּ :
לוֹמֵר שְׂאִין עֲנוּשׁ כֶּרֶת. הָאִי מִתִּיר בְּדָמוֹ דְּקָאֵמֵר לָאוּ הִיתֵר לִכְתַּחֲלָה :

לְמָאן קָאֵמְרִינָן. מִי הוּא הַמִּתִּיר חֲלָבו :

לְרַבֵּי יְהוּדָה. כְּדִקְתְּנִי לְעִיל וְחֲלָבו מוֹתֵר וְלִר' יְהוּדָה אֵמַאי אִין עֲנוּשׁ כֶּרֶת עַל דְּמוֹ דְּלֵא גֵרַע מִדָּם הַתְּמַצִּית דְּלָאוּ דָם הַנֶּפֶשׁ הוּא וְקִמְחִיב עֲלֵיהּ ר' יְהוּדָה כֶּרֶת :

בְּאִזְהָרָה. בְּפִיִּיק דְּכִרִיתוֹת מִפְּרֵשׁ ה' לָאוּיִן כְּתִיבֵי בְּדָם :

בְּהִכָּרֶת. דְּנִפְקָא לִיה מְרִיבּוּיָא דְכָל דָּם :

אֵית לִיה לִר' יְהוּדָה דָּם וְכָל דָּם. כְּלוּמֵר כִּיּוֹן דְּר' יְהוּדָה לְדָם הַתְּמַצִּית מְרִיבּוּי דְכָל דָּם יִלְיָף אֶקוּשֵׁי מִקִּישׁ כָּל דָּם לְדָם עֲצָמוֹ :
כָּל הֵיכָא דְּמִיחִיב אָדָם. מִחִיבֵיב אֲכָל דָּם וְהֵיכָא דְּלֵא מִחִיבֵיב אֶעֱיָקֵר דָּם כְּגוֹן שְׁלִיל שְׂאִין בּו דָּם הַנֶּפֶשׁ לֵא מִחִיבֵיב עַל דָּם אִיבְרִיו :

אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ :

לְדַבְּרֵי הַמִּתִּיר בְּחֲלָבוֹ - מִתִּיר בְּדָמוֹ.

לְדַבְּרֵי הָאוֹסֵר בְּחֲלָבוֹ - אוֹסֵר בְּדָמוֹ.

וְרַבֵּי יוֹחָנָן אָמַר :

אִף לְדַבְּרֵי הַמִּתִּיר בְּחֲלָבוֹ - אוֹסֵר בְּדָמוֹ.

אֵיתִיבֵיהּ רַבֵּי יוֹחָנָן לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ :

"קוֹרְעוּ,

וּמוֹצִיא אֶת דְּמוֹ!"

אָמַר רַבֵּי יוֹרְא :

לוֹמֵר שְׂאִין עֲנוּשׁ כֶּרֶת.

לְמָאן קָאֵמְרִי?

לְרַבֵּי יְהוּדָה,

לֵא יְהֵא אֱלָא דָם הַתְּמַצִּית!

דְּתִנָּיא :

"דָּם הַתְּמַצִּית - בְּאִזְהָרָה.

רַבֵּי יְהוּדָה אוֹמֵר: ב' הַמִּתִּיר" 295 (בְּמִדְּבַר טו, לֵא)!

תְּרַגְמָא רַב יוֹסֵף בְּרִיה דְּרַב סֵלָא חֲסִידָא קָמִיה דְּרַב פֶּפְא :

אֵית לִיה לְרַבֵּי יְהוּדָה **"דָּם" וְכָל דָּם** 296 (וִיקְרָא יז, י) -

כָּל הֵיכָא דְּמִיחִיבֵיב אָדָם הַנֶּפֶשׁ - מִיחִיבֵיב אָדָם הַתְּמַצִּית,

וְכָל הֵיכָא דְּלֵא מִיחִיבֵיב אָדָם הַנֶּפֶשׁ - לֵא מִיחִיבֵיב אָדָם הַתְּמַצִּית.

295 מִי דְּבַר יְהוּדָה בְּזֵה וְאֵת מִצְוֹתוֹ הִפְּרַת תְּכַרְתַּת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא עוֹנֵה בָּהּ

296 וְאִישׁ אִישׁ מִמֵּית וְשׂוֹדָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֵאֱכַל כָּל דָּם וְנִתְתִּי פְּנֵי בְּנֵפֶשׁ הָאֲכָלָת אֶת הַדָּם וְהִקְרַתִּי אֶתְּךָ מִקִּרְבַּ עַמִּי

27. ע"ב

רפ"י

לפדות. פטר חמור:
בבן פקועה. בשה בן ט' חי
 הנמצא בבהמה שנשחטה
 ובפחות משווייו קמיבעיא ליה
 דאי בשווייו קיימא לן בבכורות
 (דף יא.) דאפילו בשלקי
 מפרקינן:
כבשרא בדיקולא הוא. ותנן
 בבכורות (דף יב.) אין פודין
 בשחטה:
דגמר שה שה מפסחים. ופסח
 בבן פקועה פסול דקיימא לן
 (לעיל דף לח.) בקדשים כי יולד
 פרט ליוצא דופן:
כל מילי. כגון בן פקועה:
מאי אהני ליה. ומסתברא דהאי
 ממעט דכבישרא בדיקולא הוא
 וכי מרבי בעל מום ונקבה קא
 מרבי:

איבעיא להו:
 מהו לפדות בכך פקועה?

אליבא דרבי מאיר - לא תיבעי לך,
 דכיון דאמר: טעון שחיטה, שה מעליא הוא.
 כי תיבעי לך אליבא דרבנן, דאמרי: שחיטת אמו מטהרתו.

מאי?
 כיון דאמרי: שחיטת אמו מטהרתו - כבשרא בדיקולא הוא,
 או דילמא:
 כיון דרהיט ואזיל ורהיט ואתי - שה קרינא ביה?

מר זוטרא אמר:
 אין פודין.

ורב אשי אמר:
 פודין.

אמר ליה רב אשי למר זוטרא:

מאי דעתך?
 דגמרת "שה" ²⁹⁷ (שמות יב, ה) "שה" ²⁹⁸ (שמות יג, ג) מפסחים,
 אי מה להלן: זכר,
 תמים,
 וכן שנה.
 אף כאן: זכר,
 תמים,
 וכן שנה!

"תפדה ... תפדה" (שמות יג, ג) ריבה.

אי "תפדה ... תפדה" ריבה, אפילו כל מילי נמי.

אם כן, "שה" "שה" - מאי אהני לך?

²⁹⁷ שה תמים זכר בן שנה יהיה לכם מן הקבשים ומן העזים תקחו
²⁹⁸ וכל פטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בכניך תפדה

28. עַד, ב - עַה, א

רַפ"י

איבעיא להו. נטמאה בהמה שחוטה מהו למנותה ראשון ובן ט' חי שבבטנה שני:
מונין. דתרי גופי נינהו:
אין מונין. אלא איהו נמי הוי ראשון דנעשה כאגוז המתקשקש בקליפתו שהבהמה שומר שלו:
הבשר מגע נבלה. בשר העובר שהיה מחובר לאבר היוצא:
בדמא דאמיה. דכיון שהוכשר בית השחיטה בדם הוכשרה וכו':
במאי איתכשר. בשר העובר שיקבל טומאה מאבר:
בשחיטה. כיון שהוא נותר בשחיטה הוכשר בה לטומאה וכר"ש דאמר שחיטה מכשרת ולא דם בפ"ב (לעיל דף לג.):
עבר בנהר. בן ט' חי שנמצא בשחוטה וגדל:
בשחיטה יבישתא. עסקינן שלא יצא ממנה דם שאף אמו לא הוכשרה ולהאי תנא שחיטה בלא דם לא מכשרה ודלא כרבי שמעון:

איבעיא להו:
 מהו למנות בו 'ראשון' ו'שני'?

רבי יוחנן אָמר:
 מונין בו ראשון ושני.

רבי שמעון בן לקיש אָמר:
 אין מונין בו ראשון ושני,
 נעשה כאגוז המתקשקש בקליפתו.

איתיביה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן:
"הבשר מגע נבלה,
דברי דבי מאיר.
וחבמים אומרים:
מגע טרפה שחוטה"

בשלמא לדידי דאמינא חד גופא הוא: היינו דאיתכשר בדמא דאמיה,
 אלא לדידה - במאי איתכשר?

אמר ליה: בשחיטה, וכרבי שמעון.

איתיביה רבי יוחנן ל רבי שמעון בן לקיש:
"עבר בנהר - הוכשר,
הלך לבית הקברות - נטמא"

בשלמא לדידי דאמינא תרי גופי נינהו - משום הכי הוכשר - אין, לא הוכשר - לא.
 אלא לדידה, דאמרת חד גופא הוא, הא איתכשר בדמא דאמיה!

ע,ה,א בשחיטה יבישתא,
 ודלא כרבי שמעון.

29. עה, א

רש"י

מאן תנא. דמטמי ליה אע"פ שהוא חי:
מטמא טומאת אוכלין. בן פקועה ואפילו חי אם נגע בטומאה:
וצריך הכשר. דתרי גופי נינהו אלמא לר' יוסי הגלילי מטמא מחיים וקרבנן דמתניתין לא אוקמה ונימא לדידהו כבשרא בדיקולא דמיא דקסבר רבי יוחנן אפילו רבנן דפליגי אדברבי יוסי הגלילי בטומאה סבירא להו כרבנן דמתניתין בשחיטה ואפילו הכי לא מטמא מפני שהוא חי ולא בפלוגתא דרבי מאיר ורבנן דמתניתין קמיפלגי:
ואזדא רבי יוחנן לטעמיה. מדקאמר רבי יוחנן רבי יוסי הגלילי ובית שמאי המטמאין דגים מחיים אמרו דבר אחד שמע מינה רבנן דמטהרי בבן פקועה לאו משום דס"ל דטעון שחיטה כר"מ דאי טעמייהו משום דטעון שחיטה הוא אינהו נמי בדגים דלאו טעונין שחיטה מודו דמטמו כבי"ש והיכי משמע דרבי יוסי הגלילי ודבי"ש חדא:
משיצודו. דכיון דאין טעונין שחיטה הרי הן כמתים:
מקרטע. מפרפר וכגון שיבש בו כסלע ובין סנפיריו דתו לא חי כדאמרינן במסכת שבת (דף קז:):

מאן תנא: "עבר בנהר - הוכשר, הלך לבית הקברות - נטמא"?

אמר רבי יוחנן:
רבי יוסי הגלילי היא.

דתנא:

"רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי יוסי הגלילי: מטמא טומאת אוכלים, וצריך הכשר, וחכמים אומרים: אינו מטמא טומאת אוכלין, מפני שהוא חי, וכל שהוא חי - אינו מטמא טומאת אוכלין."

ואזדא רבי יוחנן לטעמיה,

דאמר רבי יוחנן:

רבי יוסי הגלילי ובית שמאי - אמרו דבר אחד.

רבי יוסי הגלילי - הא דאמרן.

בית שמאי - דתנן:

"דגים מאימתי מקבלין טומאה?"

בית שמאי אומרים: משיצודו.

ובית הלל אומרים: משימותו.

רבי עקיבא אומר: משעה שאין יכולין לחיות."

מאי בינייהו?

אמר רבי יוחנן:

דג מקרטע איכא בינייהו.

30. עה, א

רש"י

נולדו בדגים סימני טרפה. כגון
 ניקבו מעיין לרבי עקיבא:
 מהו. שיטמאו:
 אבל דגים דאין במינן. טרפות
 לא הוי טרפות לגבייהו כמיתה:

בְּעֵי רַב חֲסֵדָא:

נולדו בדגים סימני טרפה - מהו?

תִּיבְעִי - לְמַאן דְּאָמַר: טְרֵפָה חִיָּה.

וְתִיבְעִי - לְמַאן דְּאָמַר: טְרֵפָה אֵינָה חִיָּה.

תִּיבְעִי - לְמַאן דְּאָמַר: טְרֵפָה חִיָּה.

בְּהֵמָה הוּא דְנִפְיֵשָׁא חִיּוּתָהּ,

אֲבָל דְּגִים דְּלֹא נִפְיֵשָׁא חִיּוּתֵיהוּ - לֹא,

או דילמא:

אֲפִילוּ לְמַאן דְּאָמַר טְרֵפָה, אֵינָה חִיָּה?

הני מילי: בהמה דיש במינה שחיטה, אבל דגים דאין במינן שחיטה - לא²⁹⁹.

תיקו.

31. עה, א

רפ"י

הטילה נפל:

רבי יוחנן אמר: חלבו כחלב בהמה.

ורבי שמעון בן לקיש אמר: חלבו כחלב חיה.

רבי יוחנן אמר:

חלבו - כחלב בהמה,

ואורא גרים.

רבי שמעון בן לקיש אמר:

חלבו - כחלב חיה,

חדשים גרמי.

איכא דאמרי:

כל היכא דלא בלו לו חדשיו - לא פלוס הוא.

כי פליגי - היכא דהושיט ידו למעי בהמה ותלש חלב של בן תשעה חי, ואכל.

רבי יוחנן אמר: חלבו כחלב בהמה,

חדשים גרמי.

רבי שמעון בן לקיש אמר: חלבו כחלב חיה,

חדשים ואורא גרמי.

איתיביה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש:

"מה חלב ושתי נליות האמורות באשם - מוצא מכלל שליל,**אף כל מוצא מכלל שליל".**

בשלמא לדידי - היינו דאיצטריך קרא למעוטי,

אלא לדידך - אמאי איצטריך!

אמר ליה:

טעמא דידי נמי מהכא.

ואיכא דאמרי:

איתיביה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן:

"מה חלב ושתי נליות האמורות באשם - מוצא מכלל שליל,**אף כל מוצא מכלל שליל".**

בשלמא לדידי - משום הכי מיעטיה רחמנא,

אלא לדידך - ליקרב!

אמר ליה: מידי דהוה אמחוסר זמן.

הטילה נפל. בהמה המפלת:

חלבו כחלב בהמה. בכרת:

כחלב חיה. ואין בו אלא איסור

נבלה שאין שחיטתו מטהרתו

אבל חלבו כבשרו:

אורא גרים. לשוייה בהמה וכיון

דנולד מיתסר ואפי' לרבי יהודה

דאמר לעיל (דף עד.) חלבו מותר

התם הוא דלא יצא לאור:

חלבו כחלב חיה חדשים נמי

גרמי. דחדשים ואורא בעינן:

דהושיט ידו כו' חדשים גרמי.

וכיון דכלו לו חדשיו חלבו אסור

ומיהו כי שחטה לאמו שרי ליה

רבי יהודה מכל בהמה תאכלו:

מה חלב ושתי הכליות כו'.

בתורת כהנים שנויה בשלמים

את כל החלב אשר על הקרב ולא

את השליל יכול לא יהא בעונש

ואזרה אכל יהא בעמוד והקרב

כשהוא אומר חלב ושתי הכליות

באשם שאין כל מינו טעון אליה הרי הן

טעונין חלב ושתי הכליות אשם

שכל מינו טעון אליה אינו דין

שיטעון חלב ושתי הכליות ומה

תלמוד לומר אלא לומר לך מה

חלב ושתי הכליות האמור

באשם מוצא מכלל שליל חלב זה

מוצא מכלל חלב שליל שאינך

יכול לומר חלב שליל יקריב

הנמצא באשם שהרי אין אשם

נקבה:

אף כל. אפילו בקרבנות הבאין

נקבה חלב האמור בהן מוצא

מכלל שליל:

בשלמא לדידי. דאמינא חדשים

גרמי איכא לאוקמא להא בבן

תשעה חי דכיון דבהמה הוא

אצטריך למעוטי:

אלא לדידך. הא לאו חלב מיקרי

ופשיטא דאינו בעמוד והקרב

ולמה לי למעוטיה:

טעמא דידי. דאמינא לאו חלב

הוא:

מהכא. ילפינן ליה דהכא אפקיה

רחמנא מכלל חלב דמעטיה

מהקרבה ואי לאו דמעטיה הוי

אמינא דחלב הוא:

משום הכי מיעטיה. לאשמועינן

דלאו חלב הוא אלא לדידך

דאמרת חלב הוא לענין אכילה

אמאי מיעטיה מהקרבה:

מידי דהוה אמחוסר זמן. דיצא

לאור וכלו חדשיו ודכולי עלמא

בהמה הוא ופסליה רחמנא

בהקרבה כל שבעה:

32. עה, א-ב

רפ"י

לדברי האוסר. בן תשעה חי בכשרה עד שישחטנו: **מתיר.** את זה באכילה דשחיתתו מטהרתו: **לדברי המתיר.** בלא שחיטה בשל כשרה:

אוסר. בשל טרפה דשחיטה דידיה לא מהניא ביה ובשחיטת הטרפה לא מישתרי שהרי הוא כאחד מאיבריה:

ארבעה סימנין. היתרא הוא דרבי ביה רחמנא מכל בבהמה תאכלו שאם רצה אוכלו בשחיטת אמו אבל אם צריך הוא לשחיטת עצמו כגון שליל של טרפה שוחטו ומותר שהוא נותר בב' מדי סימנין או בושט וקנה שלו או בושט וקנה של אמו: בין בדברי אמי ובין בדרב חסדא ובין בתני רבי חייא בכולהו גרסינן השוחט את הטרפה ובתוספתא דר' חייא נמצא כן:

טעון שחיטה. להתירו באכילה דבשחיטת אמו טרפה אינו נותר דא"כ הוה ליה כאחד מאיבריה: **וחייב בזרוע והלחיים והקבה.** דזובחי הזבח קרינא ביה:

ואם מת. בלא שחיטה: **טהור מלטמא.** דשחיטת אמו מטהרתו:

כר"מ. קס"ד לרבנן לא מהניא ליה שחיטה דידיה כלל דהא שוחט ועומד הוא:

כבר מצאו מת. במעי אמו קאמר וכולה ר"מ אמרה דמודה ר"מ בבן ט' מת דשחיטת אמו מתירתו וזה שאמו טרפה היא מתירתו מיהא מידי נבלה כאחד מאיבריה:

אלא לדידך. דלא מהדרת לי כבר מצאו קאמינא קשיא:

ד' סימנים. וכולה כרבנן ומודו רבנן דאם בא לשוחטו שוחט ומועיל לו ולא אמר שוחט ועומד הוא:

אשכחיה ר' אסי. לר' זירא: **יישר.** שפיר קאמרת דד' סימנין כשרין בו וכן אמר רבי יוחנן: **מכלל דפליג עליה ריש לקיש.** בעיא בעי מיניה שמעת שנחלק עליו:

מישהא הוה שהי ליה. מנהגו של ריש לקיש כשאומר רבי יוחנן שמועה שאינו מודה לו שהה ריש לקיש שעה או שתיים קודם שיחלוק עליו אולי יחזור בו ובתוך כך יצא רבי אסי ולא שמע אם נחלק עליו:

משתא הוה שתי. שותה מים היה כשאמר רבי יוחנן ובתוך כך יצא רבי אסי:

אמר רבי אמי:

השוחט את הטרפה, ומצא בה: בן תשעה חי, לדברי האוסר - מתיר, לדברי המתיר - אוסר.

רבא אמר:

לדברי המתיר - נמי מותר. ארבעה סימנין אכשר ביה רחמנא.

אמר רב חסדא:

עה, ב. השוחט את הטרפה, ומצא בה: בן תשעה חי - טעון שחיטה, וחיוב בזרוע והלחיים והקבה.

ואם מת - טהור מלטמא במשא.

אמר ליה רבה³⁰⁰:

"טעון שחיטה" - כמאן? כרבי מאיר, "ואם מת - טהור מלטמא במשא" - כמאן? כרבנן?!

וליתעמיה, הא דתני רבי חייא:

"השוחט את הטרפה, ומצא בה: בן תשעה חי - טעון שחיטה, וחיוב בזרוע והלחיים והקבה. ואם מת - טהור מלטמא במשא."

"טעון שחיטה" - כמאן? כרבי מאיר,

"ואם מת - טהור מלטמא במשא" - כרבנן?!

הא לא קשיא:

רבי חייא - אם כבר מצאו מת קאמר.

אלא לדידך - קשיא!

אמר ליה: לדידי נמי לא קשיא,

ארבעה סימנים אכשר ביה רחמנא.

כי סליק רבי זירא אשכחיה לרב אסי דיתיב וקאמר ליה להא שמעתא, אמר ליה: יישר,

וכן אמר רבי יוחנן.

מכלל דפליג עליה רבי שמעון בן לקיש?

משתא הוה שהי ליה, ושתיק ליה.

ואיכא דאמרי:

משתא הוה שתי, ושתיק ליה.

³⁰⁰ מסורת הש"ס. גירסת וילנא: רבא

33. עה, ב

רש"י

הפריס. עמד על פרסותיו לת"ק כיון שהלך טעון שחיטה מדרבנן דאתי לחלופי לאכול בהמה בלא שחיטה:

לדברי האומר. חנניא הוא באותו ואת בנו (לקמן דף עח:) דקאמר נוהג בזכרים:

אין לו תקנה. שהרי הוא כמי שאין לו אלא סימן אחד מצד אמו שהסימן השני שחוט ועומד הוא שאין שחיטה נוהגת בו ובהמה בחד סימן לא מיתכשרה והאי סימנא בתרא לא מצטרף לקמא שאין לך שהייה גדולה מזו שהראשון שחוט משנולד ולית ליה לרב משרשיא הא דאמרן לעיל ד' סימנים אכשר ביה רחמנא:

הכל מודים. ת"ק דפליג אדר"ש שזורי ומצריך שחיטה להפריס ע"ג קרקע מדרבנן בהאי מודי: **מידבר דכירי.** קול יוצא עליו מאז קלוט זה בן פקועה הוא ומתוך שתמהין על קליטותו זוכרין את כל דבריו:

הכי גרסינן איכא דאמרי אמר אבוי הכל מודים בקלוט בן קלוטה ואותה קלוטה פקועה היתה וזה הקלוט נמצא בה:

"רבי שמעון שזורי אומר:

אפילו בן חמש שנים וחודש בשדה שחיטת אמו מטרתו".

היינו תנא קמא!

אמר רב פהנא:

הפריס על גבי קרקע - איכא בנייהו.

אמר רב משרשיא:

לדברי האומר: "חוששין לזרע האב" - בן פקועה הבא על בהמה מעלייתא - הולד אין לו תקנה.

אמר אבוי:

הכל מודים בקלוט בן פקועה - שמותר.

מאי טעמא?

כל מלתא דתמיהא מידבר דכירי לה אינשי.

איכא דאמרי:

אמר אבוי:

הכל מודים בקלוט בן קלוטה בן פקועה - שמותר.

מאי טעמא?

תרי תמיהי מידבר דכירי אינשי.

34. עה, ב

רש"י

הוה ליה בן פקועה. שנתקיים וגדל:
דנפל דובא עליה. הזאב טרפו ולא היה יכול עוד לחיות:
זיל שחטיה. כרבנן דאמרי הפריס ע"ג קרקע טעון שחטיה:
ואפילו רבי יוחנן לא. קא פליג עליה דזעירי אלא בבנו:
במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי. ותו לא ושמעינן מינה דהפריס על גבי קרקע טעון שחטיה:
היוצא בקולר. שנתחייב מיתה למלכות:
כתבו. אף על גב דלא אמר תנו דעתיה שיתנו לה ועשאן שלוחים אף לגרש אלא שהיה בהול על נפשו:
והמפרש. מן היישוב לים:
והיוצא בשיירא. למדברות:
המסוכן. מתוך חליו:
תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה. והרי הן מדומעין שאין תרומה עולה אלא באחד ומאה וכאן אין כאן אלא מאה והרי הוא הפסד גדול:
אף בחול. דהואיל ואין כאן תקנה הקילו לו חכמים לסמוך על עם הארץ לשואלו אם עישר תבואה שמכר לו ואוכלו על פיו אם אמר עשרתים והאי דנקט אף בחול משום דקתני רישא הלוקח פירות מיד שאינו נאמן על המעשרות ושכח לעשרו דמאי שואלו בשבת דמשום כבוד שבת התיירו לו לסמוך עליו אם אמר לו עשרתים ואוכל על פיו אותה סעודה לבדה ולמוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר הדר קתני לה דרבי שמעון שזורי

אמר זעירי אמר רבי חנינא:
הלכה כרבי שמעון שזורי.

וכן היה רבי שמעון שזורי: מתיר בבנו ובן בנו עד סוף כל הדורות.

רבי יוחנן אמר:
הוא - מותר,
ובנו - אסור.

אדא בר חבו הוה ליה בן פקועה דנפל דובא עליה,
אתא לקמיה דרב אשי.
אמר ליה: זיל שחטיה.

אמר ליה: האמר זעירי אמר רבי חנינא: הלכה כרבי שמעון שזורי!
וכן היה רבי שמעון שזורי מתיר בבנו ובן בנו עד סוף כל הדורות!
ואפילו רבי יוחנן לא קאמר אלא בנו, אבל איהו - לא!

אמר ליה רבי יוחנן:
לדברי רבי שמעון שזורי קאמר.

והאמר רבין בר חנינא אמר עולא אמר רבי חנינא:
הלכה כרבי שמעון שזורי.

ולא עוד אלא כל מקום ששנה רבי שמעון שזורי במשנתנו - הלכה כמותו!

אמר ליה:
אנא כי הא סבירא לי: דאמר רבי יונתן: הלכה כרבי שמעון שזורי: במסוכן,
ובתרומת מעשר של דמאי.

"מסוכן" - דתנו:
"בראשונה היו אומרים: היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי - הרי אלו יכתבו ויתנו.
חזרו לומר: אף המפרש והיוצא בשיירא.
רבי שמעון שזורי אומר:
אף המסוכן" (גיטין סה:).

"תרומת מעשר של דמאי" - דתנו:
"תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה:
רבי שמעון שזורי אומר:
אף בחול,
שואלו ואוכלו על פיו" (דמאי ד, א).

עו, א מתניתין

בהמה שנחתכו רגליה:

מן הארכובה ולמטה - בשרה.

מן הארכובה ולמעלה - פסולה.

וכן שניטל צומת הגידין.

נשבר העצם:

אם רוב הבשר קיים - שחיטתו מטהרתו,

ואם לאו - אין שחיטתו מטהרתו.

גמרא

אמר רב יהודה אמר רב אמר רבי חייה:

"למטה" - למטה מן הארכובה.

"למעלה" - למעלה מן הארכובה.

באיזו "ארכובה" אמרו?

בארכובה הנמכרת עם הראש.

עולא אמר רבי אושעיא:

כנגדו בגמל ניכר.

אמר ליה עולא לרב יהודה:

בשלמא לדידי דאמינא: "כנגדו בגמל ניכר" -

היינו דקתני: "וכן שניטל צומת הגידין".

אלא לדידה: מאי "וכן שניטל צומת הגידין"?

אמר ליה:

"רכובה" - בלא צומת הגידים,

ו"צומת הגידים" - בלא רכובה.

והא "נחתכו" קתני!

אישתיק.

לבתר דנפק, אמר: מאי טעמא לא אמרי ליה: "למטה" - למטה מן הארכובה,

"למעלה" - למעלה מצומת הגידין!

הדר, אמר,

ולא אמרי ליה, ואמר לי: "נחתכו" קתני!

הכא נמי, "מן הארכובה ולמעלה" קתני.

רב פפא מתני הכי:

אמר רב יהודה אמר רב אמר רבי חייה:

"למטה" - למטה מן הארכובה, ומצומת הגידין.

"למעלה" - למעלה מן הארכובה, ומצומת הגידין.

"וכן שניטל צומת הגידין",

ו"ארכובה" גופה - כדעולא אמר רבי אושעיא.

ומי איכא מידי, דאילו מדלי פסיק ליה וחייה, מתתי פסיק ליה ומתה?

אמר רב אשי:

טרפות קא מדמית להדיד?! אין אומרין בטרפות זו דומה לזו!

שהרי חותכה מכאן - ומתה,

חותכה מכאן - וחייה.

מתני'

רגליה. האחרונים:

ארכובה. מפרש בגמ':

צומת הגידין. למעלה מארכובה הוא וסמוך לה והן אותן

שלשה חוטין שנוטלין מנקרי הבשר מתלולית העצם

שקורין צינקרו"ן:

וכן שניטל. אפילו לא נחתך העצם:

נשבר העצם. ולא נחתך:

אם רוב בשר קיים. מפרש בגמרא רוב עוביו ורוב היקפו:

שחיטתו מטהרתו. ומותר באכילה ואם לאו אין

אבר אסור משום ובשר בשדה טרפה כדאמרינן (לעיל דף

עג:) להביא האבר והבשר המדולדלין: שלשה עצמות

בירך התחתון והוא עצם הנחתך עם הפרסות

כשמפשיטין הבהמה ואותה ארכובה נקראת ארכובה

הנמכרת עם הראש ולמעלה הימנה עצם האמצעי וצומת

הגידין בתחתיתו סמוך לפרק ארכובה הנמכרת עם

הראש והעליון הוא קולית התחובה באליה:

גמ'

למטה. דקתני מתני' כשרה:

למטה מן הארכובה. סמוך לה מיד קאמר דלא תימא

ארכובה דמתניתין היא ארכובה העליונה שבין הקולית

ועצם האמצעי ומאי למטה דקתני כשרה למטה הימנה

ומכל עצם האמצעי שבו צומת הגידין קאמר דלמטה

ממש ליכא למימר כשרה דהא אפי' צומת הגידין שהוא

בשיפולי של עצם אמצעי קתני מתניתין טרפה וכ"ש

בגובהו הא לא אמרינן אלא למטה למטה מן הארכובה

סמוך לה קאמר כשרה כדמסיים מילתיה ואזיל

דארכובה הנמכרת עם הראש קאמר:

למעלה למעלה מן הארכובה. מיד קאמר טרפה דהיינו

בצומת הגידין שהוא סמוך לה וכל שכן בגובהו ולקמן

פריך מאי וכן שניטל צומת הגידין והא תנא ליה למעלה

מן הארכובה טרפה:

כנגדו. של אותו מקום דמתני':

בגמל ניכר. דקסבר רבי אושעיא ארכובה דמתניתין היא

ארכובה העליונה ושם בולט עצם בירך הגמל והכי תניא

בבכורות (דף מא.) דאותה ארכובה ניכרת בגמל דתנן זב

העגל שאינה מגעת לערקום ארכובה הוי מום לפסולותני

עלה קפץ העליון ולא קפץ התחתון וכנגדו בגמל ניכר:

היינו דקתני וכן שניטל. משום דתנא למטה מן

הארכובה עליונה כשרה דהיינו נחתך עצם האמצעי

איצטריך למיתני וכן שניטל דאע"ג דאם נחתך בגובהו

כשרה היכא דנחתך בשיפולי במקום צומת הגידין טרפה

וכדמתרץ לקמן ואל תתמה שהרי חותכה מכאן ומתה

וחותכה מכאן וחייה אלא לדידך דאמרת ארכובה

תחתונה למעלה דקתני מתניתין למעלה מיד בסמוך

משמע היינו ניטל צומת הגידין:

אמר ליה תנא ארכובה בלא צומת הגידין. כמו נשבר

העצם והגידין קיימי ונתנא צומת הגידין בלא ארכובה:

והא נחתכו. לגמרי משמע אלמא תנא ליה תנא ניטל

הצומת ולמה ליה למהדר ולמתנייה והא ליכא למימר

תנא רכובה עם צומת הגידין והדר תני צומת הגידין בלא

ארכובה דאם כן ניתני ניטל צומת הגידין וכ"ש נחתכו:

לבתר דנפק. עולא:

אמר. רב יהודה לנפשיה:

מאי טעמא לא אמרי. דלמטה דקאמר הוא למטה מן

הארכובה ומצומת הגידין ולמעלה דקתני לאו למעלה

מיד משמע אלא בגובהו של עצם למעלה מן הצומת והדר

תנא וכן שניטל הצומת דאם נחתך בתוך הצומת נמי

טרפה:

הדר אמר. שפיר עבדי דלא אמרי ליה:

ולא אמרי ליה. בתמיה וכי לא אמרתי לו טעם הגון

רכובה בלא צומת וצומת בלא רכובה ופרכיה מלישנא

דמתניתין ואמר לי נחתכו קתני והכא נמי אי הוה אמרי

ליה קא הוה דייק נמי לישנא ואומר לי מן הארכובה

ולמעלה קתני דמשמע בסמוך והיינו בצומת הגידין:

רב פפא מתני. לדרב יהודה הכי:

למטה. דמתניתין לאו למטה מיד קאמר דרכובה

דמתניתין ברכובה עליונה מיירי הלכך למטה דידה

דהיינו עצם אמצעי זימנין דטרפה כגון בצומת הגידין

אלא הכי קאמר למטה מאותה רכובה ומעצם אמצעי

כולו דהיינו בעצם התחתון ודאי כשרה:

למעלה למעלה מן הארכובה. דהיינו בקולית ודאי טרפה

כל מקום שיחתך:

וכן שניטל צומת הגידין. ובעצם אמצעי יש מקום שהיא

טרפה כגון בצומת הגידין ויש מקום שהיא כשרה כגון

למעלה מן הצומת ורכובה גופה איזו היא:

כדעולא. עליונה: ופרכינן ללישנא דעולא ודרב פפא ומי

איכא מידי דכי מדלי פסיק לה למעלה מן הצומת הגידין

בעצם אמצעי כשרה:

וכי מתתי פסיק לה. וכשמשיפל לה לחותכה בצומת

טרפה: וכלישנא קמא דרב עבדינן לחומרא ולמעלה

מרכובה התחתונה כל מקום שיחתך טרפה וכן ניטל

צומת בלא רכובה דלא חזינן דהדר ביה רב ולקמן פסיק

הלכתא הכי אפילו בנשבר העצם וכ"ש נחתך לגמרי:

36. עו, א

רש"י

וְאָלוּ הֵן "צוּמַת הַגִּידִין"?

רַבָּה אָמַר רַב אֲשִׁי:
דְּאֶגְרָמָא וּלְבַר.

רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר רַב אֲשִׁי:
דְּאֶגְרָמָא וּלְגִינֵי.

רַבָּא בְּרִיהַ דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר רַב אֲסִי:
דְּעִילֵי עֶרְקוּמָא.

יְתִיב הֵהוּא מְרַבְּנֵי קַמֵּיהַ דְּרַבִּי אַבָּא וְיְתִיב וְקָאָמַר: דְּעֶרְקוּמָא גּוּפָה.

אָמַר לִיהַ רַבִּי אַבָּא:
לֹא תִצִּיתוּ לִיהַ.

הָכִי אָמַר רַב יְהוּדָה: הֵיכָא דְּפָרְעֵי טַבְּחֵי,
וְהֵינֵנוּ דְּרַבָּא בְּרִיהַ דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר רַב אֲסִי.

אלו הן צומת הגידין. מהיכן מתחיל והיכן כח חיות הגידין: דאגרמא ולבר. משיוצאין הגידין מן העצם ומהלכין בבשר שהעצם למעלה מן הפרק ערום בלא בשר כשתים וגי אצבעות והגידין אדוקין בו וממקום שמתפרשין ממנו ולמעלה מתחיל וכל זמן שהן צמותין וקשורין השלשה יחד קרי צומת עד מקום שמתפשטין ומתפצלין זה מזה כדמפרש לקמן: דאגרמא ולגינו. אין נקראין צומת אלא מקום אדיקתן בעצם ממקום שנאדקין בו עד הפרק: דעילוי ערקומא. עצם קטן הוא המחבר את הפרקים ומה שיש מן הגידין ולמעלה הימנו עד מקום שמתפשטין קרי צומת וכל מקום שיחתכו שם טרפה והאי שיעורא נפיש מכולהו שמתחיל מיד מן הערקום ולמעלה והוא למטה מסוף העצם האמצעי ואם נחתך בין עצם אמצעי לאותו ערקום טרפה: דערקומא גופה. נחתכו גידין כנגד הערקום עצמו: לא תציתו ליה. דמחמיר טפי: דפרעי טבחי. במקום שפותחין הטבחין להפריש הבשר מן העצם כשמנקרין אותו צינקרו"ן ורוצין ליטול אותן גידין והיינו מעילוי ערקומא לישנא אחרינא כשמפשיטין הבהמה משם מתחילין לפתוח ולהפשיט העור של רגלים אחרונים:

37. עו, א-ב

רש"י

צומתין. מחוברין יחד ונראין כגיד אחד:
ועד כמה. ארכו של צומת:
ארבעה בטדי. ארבע אצבעות:
בליטי. קודם שיבלעו בתוך הבשר:
אשוני. קשין:
רכיכי. לאחר שנכנסין לבשר נעשין רכין:

אמר רב יהודה אמר שמואל:

"צומת הגידים" שאמרו - מקום שהגידין צומתין.

ועד כמה?

אמר ליה ההוא מדרבנן ורב יעקב שמיה,

כי הוינן בי רב יהודה אמר לן: שמעו מני מלתא דמגברא רבה שמיע לי, ומנו? שמואל.

"צומת הגידין" שאמרו - מקום שהגידין צומתין בו, ומקום שצומתין עד מקום שמתפשטין.

וכמה?

אמר אביי:

ארבעה בטדי בתורא.

בדקה - מאי?

אמר אביי:

בליטי - הווי צומת הגידים.
בליעי - לא הווי צומת הגידים.
אשוני - הווי צומת הגידים,
רכיכי - לא הווי צומת הגידים.
אלימי - הווי צומת הגידים,
קטיני - לא הווי צומת הגידים.
חורי - הווי צומת הגידים,
לא חורי - לא הווי צומת הגידים.

עו, ב

מר בר רב אשי אמר:

כיון דזיגי, אף על גב דלא חורי.

אמר אמימר משמיה דרב זביד:

תלתא חוטי הווי,

חד - אלימא,

ותרי - קטיני.

איפסיק אלימא - אזדא רוב בנין,

איפסיק קטיני - אזדא רוב מנין.

מר בר רב אשי מתני לקולא,

איפסיק אלימא - האיפא רוב מנין,

איפסיק קטיני - האיפא רוב בנין.

בעופות - שיתסר חוטי הווי,

אי פסיק חד מינייהו - טרפה.

אמר מר בר רב אשי הוה קאימנא קמיה דאבא,

ואיתו לקמיה עופא, ובדק ואשפח ביה חמיסר,

הוה חד דהוה שני מחבריה, נפציה ואשפח תרי.

38. עוֹב

רַש"י

דזיגי. צלולין קליר"ש לבנים
 קצת:
תלתא חוטי הוו. צומת הגידין:
אזדא רוב בנין. שהוא עב
 משניהם וכיון דאזל רובא
 טרפה:
שני מחבריה. עב מחברו:
נפציה. נפצו קרפי"ר בלע"ז:
ברוב אחד מהם. אם נפסק רובו
 של אחד מהם טרפה:
הא איכא תרי. רובו קיים:
הסורבל. של צמר ומעמידין בית
 הצואר בחוט כמו שאנו עושין
 ברצועות: וכמר בר רב אשי קי"ל
 בכל דוכתי בר מתרתי מכתב
 אודיתא (סנהדרין דף כט):
 ומיפך שבועה (שבועות דף מא).
 ובשיעור צומת גידין אחר
 שנחלקו ולא איתפרש הלכתא
 כמאן בשל תורה הלך אחר
 המחמיר וטרפות דאורייתא
 הלכך מעילוי ערקומא עד מקום
 שמתפשטין כל מקום שחותך
 שם הוי צומת הגידין ואפי
 רכובה קיימת ועצם קיים
 טרפה:

אמר רב יהודה אמר רב:
"צומת הגידין" שאמרו - ברובו.
 מאי "רובו"?
 רוב אחד מהו.

כי אמריתה קמיה דשמואל,
 אמר לי: מכדי תלתא הוו, כי מיפסיק חד מינייהו לגמרי הא איכא תרי!

טעמא דאיכא תרי,
 הא ליכא תרי - לא.

ופליגא דרבנאי,
 דאמר רבנאי אמר שמואל:
 צומת הגידים: אפילו לא נשתתיר בה אלא כחוט הסרבל - כשירה.

ואיכא דאמרי:

מאי "רובו"?
 רוב כל אחד ואחד.

כי אמריתה קמיה דשמואל,
 אמר לי: מכדי תלתא הוו, האיכא תלתא דכל חד וחד.

מסייע ליה לרבנאי,
 דאמר רבנאי אמר שמואל:
"צומת הגידין" שאמרו: אפילו לא נשתתיר בה אלא כחוט הסרבל - כשירה.

39. עו, ב

רפ"י

למעלה מן הארכובה. אם נשבר העצם שם ורוב בשר שעל השבירה קיים עור ובשר חופן רוב העצם:

זה וזה. אבר ובהמה מותר: ואם לאו זה וזה אסור. ומתני דקתני אם לאו אין שחיטתו מטהרתו דמשמע אבר אסור ובהמה מותרת אלמטה מן הארכובה קאמר:

אבר אסור. משום מדולדל ולשמואל מתניי בין למעלה ובין למטה קאמר ושני לה למתניי בין נחתכו לגמרי לנשבר העצם משום דהכא גידין קיימי:

ולרב נמי. בלמטה מן הארכובה יאמרו כו':

שחיה ממנה. שהנשמה תלויה בה:

מוטל באשפה. דקאמר אבר אסור ואתה חותכו ומשליכו לאשפה:

כוותיה דרב. דלמעלה מן הארכובה זה וזה אסור:

ואבר עצמו מטמא במשא. דשחיטה עושה ניפול:

מיתבי כו'. אלמא אין שחיטה עושה ניפול:

הדורי אפירכי. לאותובי מברייתא שאינה ידועה לכל:

אותיב ממתניי. ששגורה בבית המדרש בפי כולם דתנן בהעור והרוטב (לקמן קכז). האבר והבשר המדולדלים נשחטה הבהמה הוכשרו לקבל טומאת אוכלין אלמא אין בה טומאת נבלות:

לא הוכשרו. התם מפרש טעמא: כדדחינן. לעיל בפרקין (דף עג:). מאי הוכשרו אבשר קאמר דאי נמי שחיטה עושה ניפול אין טומאת נבלה בבשר הפורש מן החי דגידין ועצמות בעינן כדיליף התם:

להא שמעתא. דרב דאמר לעיל אם לאו זה וזה אסור דרב ירמיה בר אבא תלמיד דרב הוה ואמר לה לשמעתיה דרב:

אריוך. קרי שמואל על שם אריוך מלך אלסר (בראשית יד) דהלכתא כוותיה בדיני:

"נשבר העצם: אם רוב הבשר קיים - שחיטתו מטהרתו, ואם לאו - אין שחיטתו מטהרתו."

אמר רב:

למעלה מן הארכובה:

אם רוב הבשר קיים - זה וזה מותר.

ואם לאו - זה וזה אסור.

למטה מן הארכובה:

אם רוב הבשר קיים - זה וזה מותר,

אם לאו - אבר אסור,

ובהמה מותרת.

ושמואל אמר:

בין למעלה בין למטה:

אם רוב הבשר קיים - זה וזה מותר,

אם לאו - אבר אסור,

ובהמה מותרת.

מתקיף לה רב נחמן לשמואל:

יאמרו: אבר ממנה מוטל באשפה, ומותרת?!

אמר ליה רב אחא בר רב הונא לרב נחמן:

לרב נמי, יאמרו: אבר ממנה מוטל באשפה, ומותרת?!

אמר ליה:

הכי קאמינא: אבר שחיה ממנה, מוטל באשפה, ומותרת?!

שִׁלְחוּ מִתָּם: הִלְכְתָּא פְּוֹתִיָּה דְרַב.

הדור שִׁלְחוּ: פְּוֹתִיָּה דִשְׁמוּאֵל.

הדור שִׁלְחוּ: פְּוֹתִיָּה דְרַב,

וְאֵבֶר עֲצָמוֹ - מִטְּמֵא בְּמִשְׁא.

מתביב רב חסדא:

"לא! אם טיהרה שחיטת טרפה אותה,

ואת האבר המדולדל בה, דבר שגופה -

תטהר את העובר, דבר שאינו גופה?!"

אמר ליה רבה:

הדורי אפירכי למה לך? אותיב ממתניתין:

"נשחטה בהמה הוכשרו בדמיה,

דברי רבי מאיר.

רבי שמעון אומר:

לא הוכשרו" (חולין קכו-):!

אמר ליה:

מתניתין איכא לדחויי, כדדחינן.

כי סליק רבי זירא אשכחיה לרב ירמיה דיתיב וקאמר לה להא שמעתא,

אמר ליה: יישר,

וכן תרגמה אריוך בבבלי.

"אריוך" - מנו? שמואל.

והא מיפלג פליגי!

הדר ביה שמואל לגביה דרב.

.40 עוֹב

רַש"י

רוב עוביו. שלא יצא רוב עובי השבירה לחוץ אלא מיעוט חלל העצם נגלה ורובו נכסה:
רוב הקיפו. עוביו של עצם לא מעלה ולא מוריד אם רוב היקף הבשר שסביב העצם על השבר קיים אפי' נהפך חלל העצם ויצא דרך נקב קטן כשר ואם רוב היקף העצם סביב השבירה מגולה אפי' כיונה בליטת ראש השבירה לצד בשר הקיים והרי כל חלל העצם נכסה אפי' הכי טרפה:
בעיני רוב עוביו. נכסה שלא יצא רוב החלל דרך נקב הבשר ושיהא רוב היקף הבשר שעל השבר קיים:

["נִשְׁבַּר הָעֶצֶם:

אִם רֹב הַבָּשָׂר קָיִים - שְׁחִיטָתוֹ מְטַהֵרְתּוֹ, וְאִם לֹא - אֵין שְׁחִיטָתוֹ מְטַהֵרְתּוֹ"].

תְּנוּ רַבָּנִין:

"נִשְׁבַּר הָעֶצֶם וַיֵּצֵא לַחוּץ:

אִם עוֹר וּבָשָׂר חוֹפִין אֶת רוּבוֹ - מוֹתֵר,

אִם לֹא - אָסוּר."

וְכַמָּה "רוּבוֹ"?

כִּי אֵתָא רַב דִּימֵי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
 רוּב עוֹבִיו.

וְאָמַרִי לָהּ:

רוּב הַקִּיפּוֹ.

אָמַר רַב פִּפְא:

הַלְקָד: בְּעֵינֵי רוּב עוֹבִיו,
 וּבְעֵינֵי רוּב הַקִּיפּוֹ.

41. עו, ב

רש"י

עור הרי הוא כבשר. אם ניטל
 הבשר מתחת העור והעור חופה
 את עוביו והיקפו כשר:
ולימא מר עור מצטרף לבשר.
 לחומרא דליבעי חציו עור וחציו
 בשר:
אנן עור או בשר תנינא. בהך
 ברייתא דלעיל:
ולימא מר עור משלים לבשר.
 דליבעי רוב הכיסוי בבשר
 ומיעוטו עור להצטרף בין שניהם
 לכסוי רוב העצם:
בר גוזלא. שנשברה רגלו:
דרכיך. עורו לפיכך חשוב כבשר:

אמר עולא אמר רבי יוחנן:
 עור הרי הוא כבשר.

אמר ליה רב נחמן לעולא:
 ולימא מר: "עור מצטרף לבשר", דהא "עור ובשר" קתני!

אמר ליה:
 אנן עור או בשר תנינן.

איכא דאמרי אמר עולא אמר רבי יוחנן:
 עור מצטרף לבשר.

אמר ליה רב נחמן לעולא:
 ולימא מר: "עור משלים לבשר" לחומרא!

אמר ליה:
 אנא עובדא ידענא,
 דההוא בר גוזלא דהנהו בי רבי יצחק דעור מצטרף לבשר הוה,
 ואתא לקמיה דרבי יוחנן ואכשריה.

אמר ליה:
 "בר גוזלא" קאמרת?!
 בר גוזלא דרביך שאני.

42. עו, ב - עז, א

רש"י

הנהו גידין רכין דאתו לקמיה דרבא³⁰¹.
 לבשר וחופין רוב עצם הנשבר:
נמנין עליהם. דאפי' לא נמנה
 אדם עם החבורה אלא לאכול
 מהן יצא ידי אכילת פסח אלמא
 בשר נינהו:
 ר"ל. פליג עליה בפסחים בכיצד
 צולין (דף פד.) ואמר אין נמנין
 והכא לאכשורי טרפה קאתי
 ואיסורא דאורייתא היא ואת
 אמרת כו':
ואמאי אישתיק והאמר רבא.
 ביבמות בהחולץ הלכתא כריש
 לקיש בהני תלת ותו לא קנין
 פירות והחולץ למעוברת ומתנה
 באמצע כולן בהחולץ אלמא בהך
 גידין הרכין הלכתא כו' יוחנן
 דאע"ג דסופן להקשות הרי הן
 עכשיו כבשר:
שאני הכא דהדר ביה ר' יוחנן.
 מגידין הרכין ואמר כל מידי
 דסופן להקשות בתר סוף אזלין
 דמעיקרא הוה סמיך ר' יוחנן
 אחא דתנן בהעור והרוטב (לקמן
 קכב.) עור הראש של עגל הרך
 הוי כבשר לטומאת אוכלין
 ונבלות ואע"ג דסופו להקשות
 והדר ביה ואוקמה לההיא
 כיחידאה:
דאמר ליה. ר' יוחנן לריש לקיש
 בהעור והרוטב דקבעי מיניה עור
 הראש של עגל הרך מהו שיטמא
 ואמר ליה אינו מטמא הואיל
 וסופו להקשות ואמר ליה הרי
 שנינו ואלו שעורותיהן כבשרן
 עור הראש של עגל הרך ואמר
 ליה אל תקניטני בה שבלשון
 יחיד אני שונה אותה כלומר
 יחידאה היא ולא סבירא לך
 כוותיה:

הנהו גידין רכין דאתו לקמיה דרבא³⁰¹.

אמר רבא:

למאי ליחוש להו?

עזא - דאמר רבי יוחנן: גידין שסופן להקשות נמנין עליהן בפסח.
 ועוד - התורה חסה על ממונן של ישראל.

אמר ליה רב פפא לרבא:

רבי שמעון בן לקיש,

ואיסורא דאורייתא,

ואת אמרת "מאי ליחוש להו"??

אישתיק.

ואמאי אישתיק?

והאמר רבא: הלכתא כוותיה דרבא שמעון בן לקיש בהני תלת!

שאני הכא, דהדר ביה רבי יוחנן לגביה דרבא שמעון בן לקיש.

דאמר ליה: אל תקניטני, בלשון יחיד אני שונה אותה.

³⁰¹ מסורת הש"ס וגם בהמשך הסוגיה. גירסת וילנא: דרבא

43. עז, א

רפ"י

דאי שתקיל קורטיא לשון קורט כלומר מעט מן העצם נעכל ונפל לארץ:
שהייה תלתא ריגלי לשאול הלכה לחכמים הנאספים לרגל:
א"ל רב אדא בר מתנה לבעל הבהמה:
רבא בריה דרב יוסף בר חמא הוא רבא בר פלוגתיה דאביי:
דחריפא סכיניה לב פתוח לו בסברא:
מכדי נשבר העצם ויצא לחוץ תנן. בברייתא דלעיל מה לי נפל מיניה מה לי איתיה הואיל ועור ובשר חופין את רובו כשרה:
מתלקט מהו בשר הנותר לכסות הרוב ואינו יחד אלא כאן מעט וכאן מעט סביב העצם ואם תצרפהו הרי רוב הקיפו נכסה:
מתרוסס מהו שהייה הבשר מרודד וקלוש וחופה את רוב העצם:
נתמסמס בשר הנשאר לכסוי נרקב:
קודרו נוטלו בסכין כקדירת ארובה:
איבעיא להו ניקב אותו בשר החופה נקב קטן בלא חסרון:
מהו מי הוי ריעותא או לא:
נסדק הבשר הנותר לכסוי מהו:
נקלף מעל העצם אותו בשר החופה ואינו דבוק בעצם מהו את"ל נקלף בלא חסרון הבשר כשר:
ניטל שלישי התחתון של עובי הבשר סמוך לעצם הרי שני שלישי עליונים עומדים באויר מהו:
ת"ש חדא מהנד בעיי דאמר ר' יוחנן עור הרי הוא כבשר אלמא ניטל שלישי התחתון ונשאר העור ושני שלישי עומדים כל שכן דכשר:
דלמא התם דקנה משכא דידיה שהחזיק העור בשלו כלומר התם לאו בניטל הבשר מתחתיו והעור עומד באויר קאמר אלא כגון שנשבר העצם בשיפולו שהוא ערום מבשר סמוך לארכובה שאין שם אלא עור והעור דבוק יפה בעצם ומחזיקו:
נקדר הבשר בסכין מעל השבר בעגול כמין טבעת ורוב הקיפו מכוסה:
מהו מי אמרינן כיון דנקדר בעגול שוב אינו מעלה ארוכה או לא אמרינן:
מסרטו בעצם דעלמא ומתוך שהוא מוציא דם מתחבר הבשר ונמשך זה אצל זה ומעלה ארוכה וכן דרך הרופאים:
מזרף זריף עושה חריצים בבשר ומכאיב המכה:
והוא דקנה גרמא דידיה שאנו רואים שהעצם מחזיק בשלו סביבות הקדירה מידבק העצם לבשר וסימן התחלת עלות ארוכה הוא:

ההוא נשבר העצם ויצא לחוץ, דאי שתקיל קורטיא מיניה. אתא לקמיה דאביי - שהייה תלתא ריגלי.

אמר ליה רב אדא בר מתנה:

זיל קמיה דרבא בריה דרב יוסף בר חמא דחריפא סכיניה.

אתא לקמיה, אמר: מכדי "נשבר העצם ויצא לחוץ" תנן,

מה לי נפל מה לי איתיה?!

אמר ליה רבינא לרבא:

מתלקט - מהו?

מתרוסס - מהו?

מתמסמס - מהו?

היכי דמי "מתמסמס"?

אמר רב הונא בריה דרב יהושע:

כל שהרופא קודרו.

איבעיא להו:

ניקב - מהו?

נקלף - מהו?

נסדק - מהו?

ניטל שלישי התחתון - מהו?

תא שמע:

דאמר עולא אמר רבי יוחנן:

עור הרי הוא כבשר.

דלמא דקנה משכא דידיה!

אמר רב אשי:

כי הוינן בי רב פפי,

איבעיא לן: נקדר כמין טבעת - מהו?

ופשטנא מהא דאמר רב יהודה אמר רב:

דבר זה שאלתי: לחקמים,

ולרופאים - ואמרו: מסרטו בעצם, ומעלה ארוכה,

אבל פרזלא מזרף זריף.

אמר רב פפא:

והוא דקנה גרמא דידיה.

.44. עז, א

רש"י

מתני'
נפש היפה. שאין דעתו קצה בה מחמת מיאוס:
תאכלנה. ולא אמרינן אבר מן החי היא שגם היא נותר בשחיטת האם:
ואינה מטמאה. דלא חשיבא אוכל:
ולא טומאת נבלות. אם מתה הבהמה:
חישב עליה. לאכילה:
מטמאה טומאת אוכלין. אם נגעה בטומאה דמחשבה משויא ליה אוכל:
אבל לא טומאת נבלות. דלאו בשר הוא אלא כשאר אוכל בעלמא הוא:
אסורה באכילה. ואע"ג דלא נפק אלא פורתא וליכא למימר כל מיחוי הולד היה שם שמא באותו מקצת יצא ראש הולד והרי הוא כילוד: ה"ג סימן ולד באשה וסימן ולד בבהמה:
המבכרת. זהו פטר רחם שלה:
ישליכנה לכלבים. שאין בה קדושה דאע"ג דאין שליא בלא ולד הכא רובה לאו בת מיקדשה היא דדלמא נקבה הוה כדלקמן בגמרא:
ובמוקדשין. כגון בהמת שלמים שהפילה שליא:
תקבר. דכיון דאין שליא בלא ולד קדשה דבין זכר ובין נקבה דנפיק מבהמת הקדש קדיש:
בפרשת דרכים. מקום שהדרכים מתפרשים לשנים ודרך המנחשים לקוברת שם שלא תפיל עוד:
דרכי האמורי. ניחוש וכתוב (שמות כג) ולא תעשה כמעשיהם:

גמ'

למה לי קרא. למימר ולא שליתה פשיטא דאסורה דשמא יצא הולד והרי הוא כילוד ושליא בתריה אזלא ולא שריתה שחיטה:
אסמכתא בעלמא. ולדרשא אחרייתי אתא עיקר קרא לחותך מן הטחול ומן הכליות כדאמר לעיל בפירקין (דף סט.).

מתניתין

השוחט את הבהמה ומצא בה שליא - נפש היפה תאכלנה, ואינה מטמאה: לא טומאת אוכלין, ולא טומאת נבלות.
חישב עליה - מטמאה טומאת אוכלין, אבל לא טומאת נבלות.

שליא שיצתה מקצתה - אסורה באכילה. סימן ולד באשה, וסימן ולד בבהמה.

המבכרת שהפילה שליא - ישליכנה לכלבים. ובמוקדשין - תקבר, ואין קוברין אותה בפרשת דרכים, ואין תולין אותה באילן, מפני דרכי האמורי.

גמרא

מנא הני מילי?

דתגנו רבנן:

"כל בהמה ... תאכלו"³⁰² (דברים יד, ו) - לרבות את השליא. **יכול אפילו יצתה מקצתה? תלמוד לומר: "אותה"** (דברים יד, ו). **"אותה" - ולא שליתה."**

מכדי: "אין שליא בלא ולד" - למה לי קרא?

קרא אסמכתא בעלמא.

45. עז, א-ב

רפ"י

עור חמור. שהוא קשה ומאוס:
 ששלקו. בשלו הרבה מאד:
 אי לטומאת אוכלין. אם נעשה
 אוכל לטמא טומאת אוכלין:
 לטומאת נבלות. אם נעשה בשר
 להחשב כנבלת החמור עצמה:
 לא נצרכה. למעוטינהו דהא ודאי
 לאו בשר נינהו:
 אלא שנעשה ציקי קדרה. בשלן
 הרבה עם תבלין:
 לעולם לטומאת אוכלין. ומתני'
 לא איפשיט דהתם עור ששלקו
 תניא ובעור בהמה אחרת קמיירי
 אבל עור חמור מאיס:

"וְאִינָהּ מִטְּמֵאָה: [לֹא טוֹמְאֵת אוֹכְלִין,
 וְלֹא טוֹמְאֵת נְבִלוֹת]."

בְּעֵי רַבִּי יִצְחָק בַּר נַפְחָא:
 עוֹר חָמוֹר שֶׁשָּׁלְקוּ - מֵהוּ?

לְמַאי?

אִי לְטוֹמְאֵת אוֹכְלִין - תְּנִינָא!

אִי לְטוֹמְאֵת נְבִלוֹת - תְּנִינָא! עז, ב

"טוֹמְאֵת אוֹכְלִין" - דִּתְנִינָא: "הָעוֹר וְהַשְּׁלֵיָא - אֵין מִטְּמֵאִין טוֹמְאֵת אוֹכְלִין,
 עוֹר שֶׁשָּׁלְקוּ,

וְהַשְּׁלֵיָא שֶׁחִישַׁב עָלֶיהָ - מִטְּמֵאִין טוֹמְאֵת אוֹכְלִין".

"טוֹמְאֵת נְבִלוֹת" - נְמִי תְנִינָא: "מִנְבִּלְתָּה" ³⁰³ (ויקרא יא, לט) - וְלֹא בְּעוֹר,

וְלֹא בְּעֶצְמוֹת,

וְלֹא בְּגִידֵין,

וְלֹא בְּקַרְנֵים,

וְלֹא בְּטַלְפִּים".

וְאָמַר רַבָּה בַּר רַב חֲנָא:

לֹא נִצְרְכָה אֱלֵא שֶׁשָּׁאֵן צִיקֵי קְדֵרָה!

לְעוֹלָם טוֹמְאֵת אוֹכְלִין,

וְשֶׁאֵין עוֹר חָמוֹר דְּמַאיִם.

46. עז, ב

רפ"י

אלא שאין עמה ולד. באותה שבפנים:
אבל יש עמה ולד. ורואים אנו ראשו ורובו לפנים:
אין חוששין. שמא עוד היה ולד אחר עם זה ויצא ושליא זו שלו היא וזה שבפנים כבר יצתה שליתו ומ"מ שליא זו אסורה דשמא של ולד אחר היתה:
והאמר ר' ירמיה לחומרא אמרה ר' אלעזר. דבר זה שהיה מחמיר מר' יוחנן:
לא שנו. דאסורה באכילה דמשמע אפילו יש עמה ולד בפנים:
אלא שאינה קשורה בו. דהתם איכא למימר לזה שבפנים היתה שליא אחרת ונמוחה ויצתה ושליא זו של ולד אחר היתה ונמוח ויצא:
אבל קשורה בו. ודאי שליא זו שלו היתה ומוותרת באכילה:
ור' יוחנן אמר אנו אין לנו. שתהא אסורה באכילה:
אלא שליא. שיצתה מקצתה ואין עמה ולד בפנים דהתם חיישינן שמא יצא מיחוי הולד שם:
אבל יש עמה ולד. אפי' אינה קשורה בו מותרת דבדידיה תלינן לה:
מין בהמה חיה ועוף. ורבנן היא דאמרי במסכת נדה (דף כא.) כל שאין בו מצורת אדם אינו ולד:
אין חוששין לולד אחר. ואם נפתח הקבר בלא דם דהואי לידה יבישתא טהורה:
אינה קשורה בהן הריני מטייל. על אשה הזאת:
חומר שתי ולדות. דחוששין שמא היה בשליא זו ולד גמור נקבה ותשב עליו לנקבה ואפי' בלידה יבישתא טמאה שבועים כדין נקבה מחמת ספק ולד אחר וגם חומרו של זה נטיל עליה ונאמר ולד זה משליא זו ולא היה בה ולד אחר וזו אינה ולד ואין לה שום ימי טוהר והיינו חומר שאם לא נמצא זה עמה קיייל במסכת נדה (דף כד.) המפלת שליא תשב לזכר ולנקבה ונותנין לה מיהא ימי טוהר של זכר דאין שליא בלא ולד אבל לזו אין ימי טהרה:
שמא נימוח שפיר של שליא זו. והוא היה ולד גמור:
ושמא נימוחה שליתה של שפיר זה. ושליא זו לאו שלו היתה אלמא שאני לן בין קשורה לשאינה קשורה:

"שליא שיצתה [מקצתה - אסורה באכילה"]

אמר רבי אלעזר:

לא שנו אלא שאין עמה ולד,

אבל יש עמה ולד - אין חוששין לולד אחר.

ורבי יוחנן אמר:

בין אין עמה ולד,

בין יש עמה ולד - חוששין לולד אחר.

איני והא אמר רבי ירמיה: לחומרא אמרה רבי אלעזר!

אלא, אי אתמר הכי אתמר:

אמר רבי אלעזר:

לא שנו אלא שאינה קשורה בולד,

אבל קשורה בולד - אין חוששין לולד אחר.

ורבי יוחנן אמר:

אנו אין לנו אלא שליא בלא ולד,

אבל יש עמה ולד, בין קשורה בולד, בין אין קשורה בולד - אין חוששין לולד אחר.

והיינו דאמר רבי ירמיה: לחומרא אמרה רבי אלעזר.

תניא פותיה דרבי אלעזר:

"המפלת מין בהמה חיה ועוף ושליא עמהן:

בזמן שקשורה בהן - אין חוששין לולד אחר,

אינה קשורה בהן - הריני מטייל עליה חומר שני ולדות,

שאני אומר: שמא נימוח שפיר של שליא,

שמא נימוחה שליתו של שפיר."

47. עז, ב - עח, א

רש"י

מ"ט. ישליכנה לכלבים ולא מספקינן לה בשלית הבכור: **דבר הקדוש בבכורה**. אם היה זכר: **נדמה**. קונטרפייטי"א רחל שילדה מין עז או עז שילדה דומה לרחל ואמרינן בבכורות (דף יב.) דלא קדיש דכתיב אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור:

וכל היולדות דרכן לילד מחצה זכרים ומחצה נקבות. הלכך ולד זה ספק זכר ספק נקבה ונקבה לא קדשה ואת"ל זכר הוא שמא נדמה הוא:

הוה להו זכרים מיעוטא. ולמיעוטא לא חיישינן: **רובא בר מיקדש הוא**. בין זכר ובין נקבה חוץ מנדמה: **יש בו משום רפואה**. כגון משקה או סם או לחש שלוחש על המכה:

אין בו משום רפואה. כגון שעושין שלא על החולי כגון קבורת שליא בפרשת דרכים וכיוצא בהם שדומין לניחוש:

דניכחוש חיליה. שמרוב שומנו הוא משירן: **דלחזיה אינשי**. סימן הוא שמשיר פירותיו:

וטמא טמא יקרא. צועק ואומר טמא הוא:

כובסא. אשכול תמרים וסימן הוא שמשיר פירותיו: **כי האי תנא**. לבקש עליו רבים רחמים:

"המבכרת שהפילה שליא - ישליכנה לכלבים ובמוקדשין - תקבר, ואין קוברין אותה בפרשת דרכים, ואין תולין אותה באילן, מפני דרכי האמורי".

מאי טעמא?

אמר רב איקא פריה דרב אמי: רוב בהמות - יולדות דבר הקדוש בכורה, ומיעוט בהמות - דבר שאינו קדוש בכורה. ומאי ניהו? נדמה. וכל היולדות - יולדות מחצה זכרים, ומחצה נקבות. סמוך מיעוטא דנדמה למחצה דנקבות והוה להו זכרים מיעוטא.

"ובמוקדשין תקבר"

מאי טעמא?

רובא בר מיקדש הוא.

"ואין קוברים אותה"

אב"י ורבא דאמרי תרווייהו: כל דבר שיש בו רפואה - אין בו משום דרכי האמורי. אין בו רפואה - יש בו משום דרכי האמורי.

והתניא:

"אילן שמשיר פירותיו - סוקרו בסיקרא, וטוענו באבנים".

א, עח, בשלמא **"טוענו באבנים"** - כי היכי דניכחוש חיליה, אלא **"סוקרו בסיקרא"** - אמאי!

כי היכי דלחזיה אינשי וליבעי רחמי עליוה.

כדתניא:

"וטמא טמא יקרא"³⁰⁴ (ויקרא יג, מה) - צריך להודיע לרבים, ורבים מבקשים עליו רחמים. וכן מי שאירע בו דבר - צריך להודיע לרבים, ורבים מבקשים עליו רחמים".

אמר רבינא:

כמאן תלינן כובסא בדיקלא?

כמאן?

כי האי תנא.

הדרן עלך בהמה המקשה

³⁰⁴ והצדוע אשר בו הנגע פגדיו והיו פרמים וראשו והיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא